

Effecten van de coronacrisis op de bouwmaterialenindustrie

Eerste enquête ronde

Buildsight b.v.

www.buildsight.nl info@buildsight.nl

Ir. Michiel van der Velden

Ing. Michel van Eekert

Ir. Rolf Dankers

April/mei 2020

Doc.Nr.: 145-20

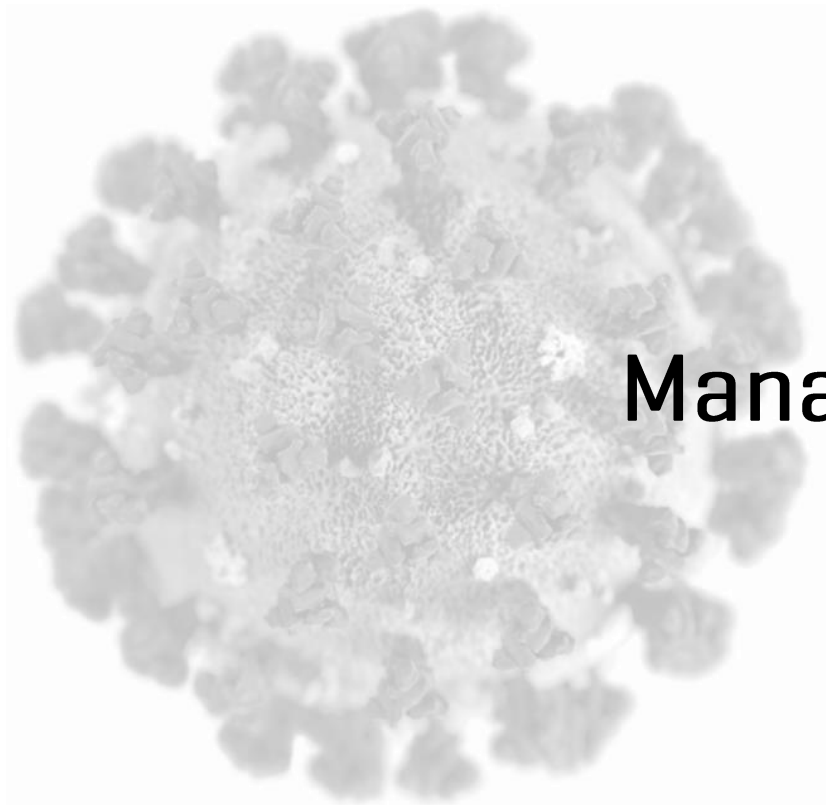

Inhoudsopgave

- Managementsamenvatting
- Doelstelling en methodologie
- Respondenten
- Resultaten
 - Grondstoffen
 - Beschikbaarheid grondstoffen
 - Import
 - Arbeidsmarkt en personeelszaken
 - Ziekteverzuim
 - Externe inhuur
 - Tijdelijke contracten
 - Deeltijd-WW
 - NOW-regeling
 - Suggesties
- Financiering
 - Problemen met financiering
 - GO-regeling
 - Uitstel aangiftes en belastingen
 - Uitstel aflossingen en andere financieringsmogelijkheden banken
 - Ruimere betalingstermijnen leveranciers
 - Uitstel uitkering dividend
 - Behoefte aan meer financieringsmogelijkheden
- Afzet
 - Daling van vraag
 - Retourzendingen
 - Export
- Prioriteiten lobby
- Bijlage: Tips en aanbevelingen

buildsight b.v.

Managementsamenvatting

Managementsamenvatting [1/5]

Introductie

- Doelstelling van het onderzoek is inzicht krijgen in de effecten van de coronacrisis op de bouwmaterialenindustrie, om te weten waarop NVTB moet inzetten in de belangenbehartiging
- Hiertoe is nu een eerste internet-enquête gehouden (nulmeting) onder leden van de bij NVTB aangesloten brancheorganisaties, met een goede respons (N = 119, ca. 40% van het aantal leden)
- In het algemeen lijken de leden van SNS Staalbouw al wat eerder en/of sterker getroffen te worden door de effecten van de coronacrisis dan de leden van andere brancheorganisaties

Respondenten naar brancheorganisatie	Aantal
SNS Staalbouw	43
Betonhuis	39
Cascade	15
KNB	10
NII - NVPU	4
ProBitumen	4
MWA Benelux	2
NRK Bouw	2
NBVG	2
VNK	2
NCV	1
NII - Stybenex	0
NII - EPFA	0
Totaal (excl. overlap)	119

Managementsamenvatting [2/5]

Effecten coronacrisis op bouwmaterialenindustrie

Grondstoffen

- Grondstoffen zijn over het algemeen nog afdoende beschikbaar, al verwacht bijna 40% van de respondenten wel dat hier de komende maanden mogelijk nog verandering in kan komen
- Van de bedrijven die voor grondstoffen afhankelijk zijn van import ervaart al wel een klein deel (10%) problemen met die import en verwacht nog eens de helft mogelijke problemen op de korte termijn
- Als er problemen zijn met de import gaat het meestal om uitstel van leveringen of langere levertijden

Arbeidsmarkt en personeelszaken

- De helft van de bedrijven heeft een hoger ziekteverzuim vergeleken met eerdere jaren (meestal 5-10% hoger dan normaal)
- Meer dan de helft van de bedrijven maakt al minder gebruik van externe inhuur of is dat van plan
- Een kleiner maar nog aanzienlijk deel (ca. 30%) heeft ook tijdelijke contracten niet verlengd of is van plan die niet te verlengen

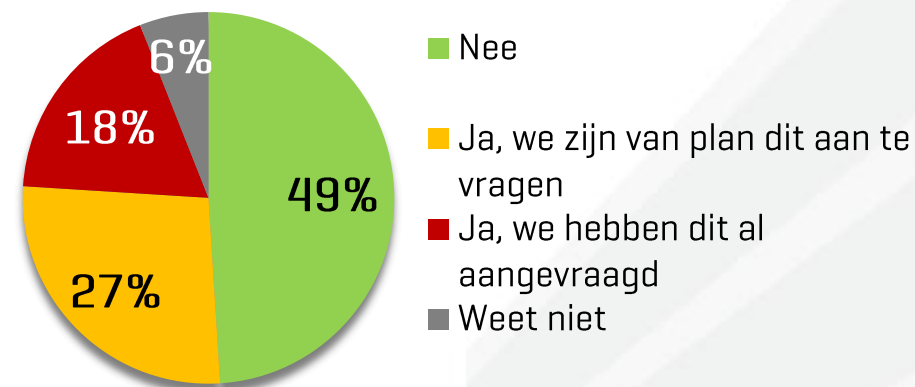
Managementsamenvatting [3/5]

- Van de beschikbare regelingen wordt het meest gebruik gemaakt van de NOW-regeling
- Daarbij is er wel kritiek op die regeling, vooral omdat die te weinig rekening houdt met seizoensinvloeden en het laatcyclische karakter van de bouw

Financiering

- Vooralsnog voorzien de bedrijven weinig problemen met financiering
- Van mogelijkheden voor uitstel en andere bijzondere financieringsmaatregelen van Belastingdienst, banken en leveranciers wordt nog maar beperkt gebruik gemaakt
- Het uitbetalen van dividend wordt al wel door een groot deel van de bedrijven (ruim een derde) uitgesteld

Heeft uw bedrijf de Noodmaatregel voor Overbrugging Werkbehoud (NOW) aangevraagd of is uw bedrijf van plan dit te doen?

Managementsamenvatting [4/5]

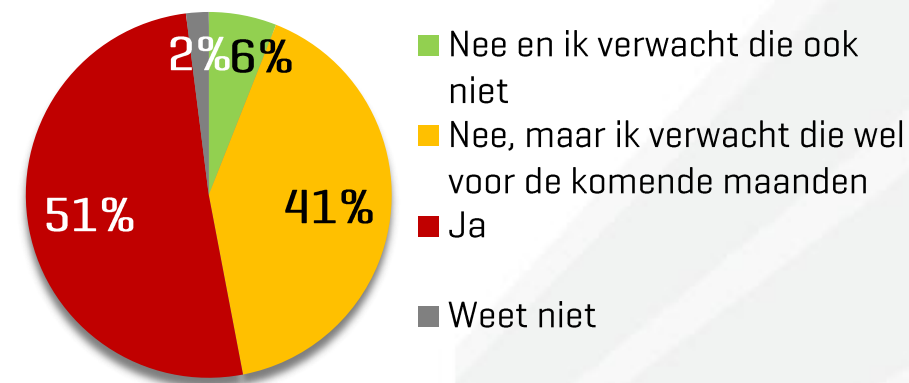
Afzetmogelijkheden

- Meest in het oog springende effect van de coronacrisis is een daling van de vraag
- De helft van de bedrijven ervaart nu al een daling (gemiddeld rond 25%, met uitschieters tot wel 50% of meer); de rest verwacht over het algemeen dat de daling in de komende maanden nog wel zal komen

Export

- Ruim een kwart van de respondenten ervaart problemen met export van producten en/of met reizen naar en werken in het buitenland

Ervaart uw bedrijf een daling in de vraag naar uw producten als gevolg van de coronacrisis?

Managementsamenvatting [5/5]

Prioriteiten, tips en aanbevelingen voor de lobby van brancheorganisaties

- De hoogste prioriteit voor de lobby is duidelijk **vraagstimulering** (binnen Nederland), gevolgd door **overheidsregelingen en -maatregelen** om de economische gevolgen van de coronacrisis op te vangen
- Voor de vraagstimulering brengen respondenten met name de volgende punten naar voren:
 - Het op peil houden en waar mogelijk versnellen van de **vergunningverlening** en het beschikbaar stellen van bouwgronden door gemeenten en het stimuleren van investeerders en opdrachtgevers om te blijven bouwen
 - Het naar voren halen en/of uitbreiden van overheidsinvesteringen in met name **infrastructurele projecten**
 - Het stimuleren van de (sociale) **woningbouw**, bijvoorbeeld door het (gedeeltelijk) opheffen van de verhuurdersheffing
 - Ook het oplossen van de **stikstof- en PFAS-problematiek** voor de bouw moet niet vergeten worden
- Andere onderwerpen die aan de orde komen zijn onder meer optimistisch blijven, (brancheoverstijgende) samenwerking en internationale concurrentie
- Een compleet overzicht van tips en aanbevelingen is toegevoegd als bijlage

buildsight b.v.

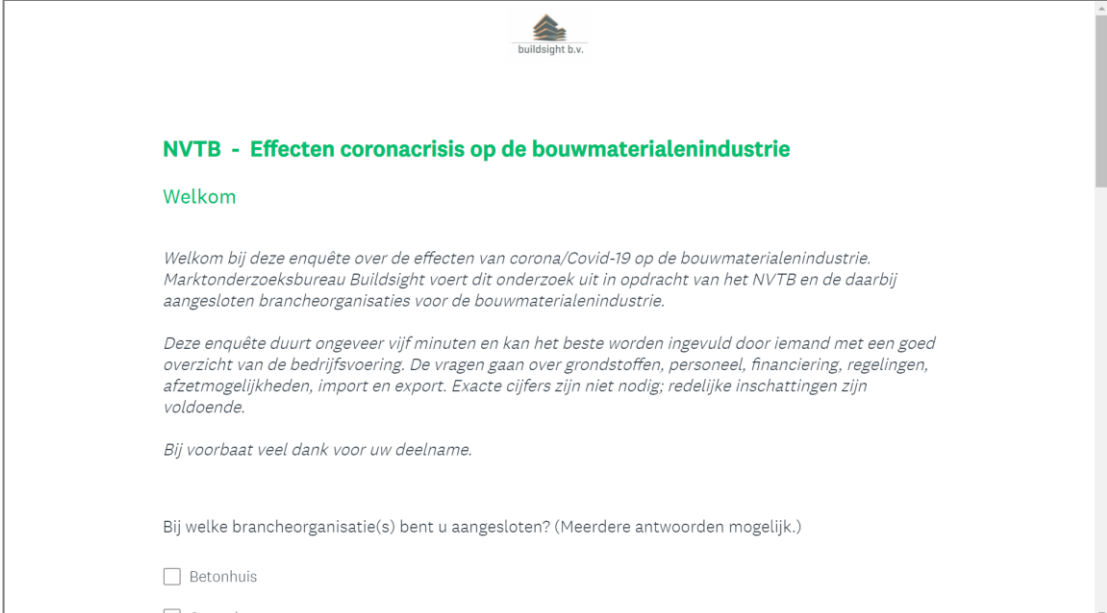

Doelstelling, methodologie en respondenten

Doelstelling en methodologie

- NVTB wil meer inzicht in de effecten die de corona/covid-19-crisis heeft op de leden van de bij NVTB aangesloten brancheorganisaties
- Dit om te weten waar de knelpunten zitten en op welke zaken NVTB moet inzetten in de belangenbehartiging om de situatie voor de leden te verbeteren
- Het onderzoek is in opdracht van NVTB uitgevoerd door marktonderzoeksbureau Buildsight in de vorm van een anonieme **online enquête** onder de leden van de bij NVTB aangesloten branche-organisaties
- De uitnodigingen (en herinneringen) voor deelname zijn door de bij NVTB aangesloten branche-organisaties verstuurd aan hun leden
- Deze rapportage betreft de eerste ronde (nulmeting) van deze enquête, die nog zal worden herhaald

The screenshot shows the introduction page of a survey titled "NVTB - Effecten coronacrisis op de bouwmaterialenindustrie". It includes a welcome message, a brief description of the survey's purpose, and a list of questions to be asked. The survey is conducted by Buildsight on behalf of NVTB and its member organizations.

NVTB - Effecten coronacrisis op de bouwmaterialenindustrie

Welkom

Welkom bij deze enquête over de effecten van corona/Covid-19 op de bouwmaterialenindustrie. Marktonderzoeksbureau Buildsight voert dit onderzoek uit in opdracht van het NVTB en de daarbij aangesloten brancheorganisaties voor de bouwmaterialenindustrie.

Deze enquête duurt ongeveer vijf minuten en kan het beste worden ingevuld door iemand met een goed overzicht van de bedrijfsvoering. De vragen gaan over grondstoffen, personeel, financiering, regelingen, afzetmogelijkheden, import en export. Exacte cijfers zijn niet nodig; redelijke inschattingen zijn voldoende.

Bij voorbaat veel dank voor uw deelname.

Bij welke brancheorganisatie(s) bent u aangesloten? (Meerdere antwoorden mogelijk.)

☐ Betonhuis

☐ Cascade

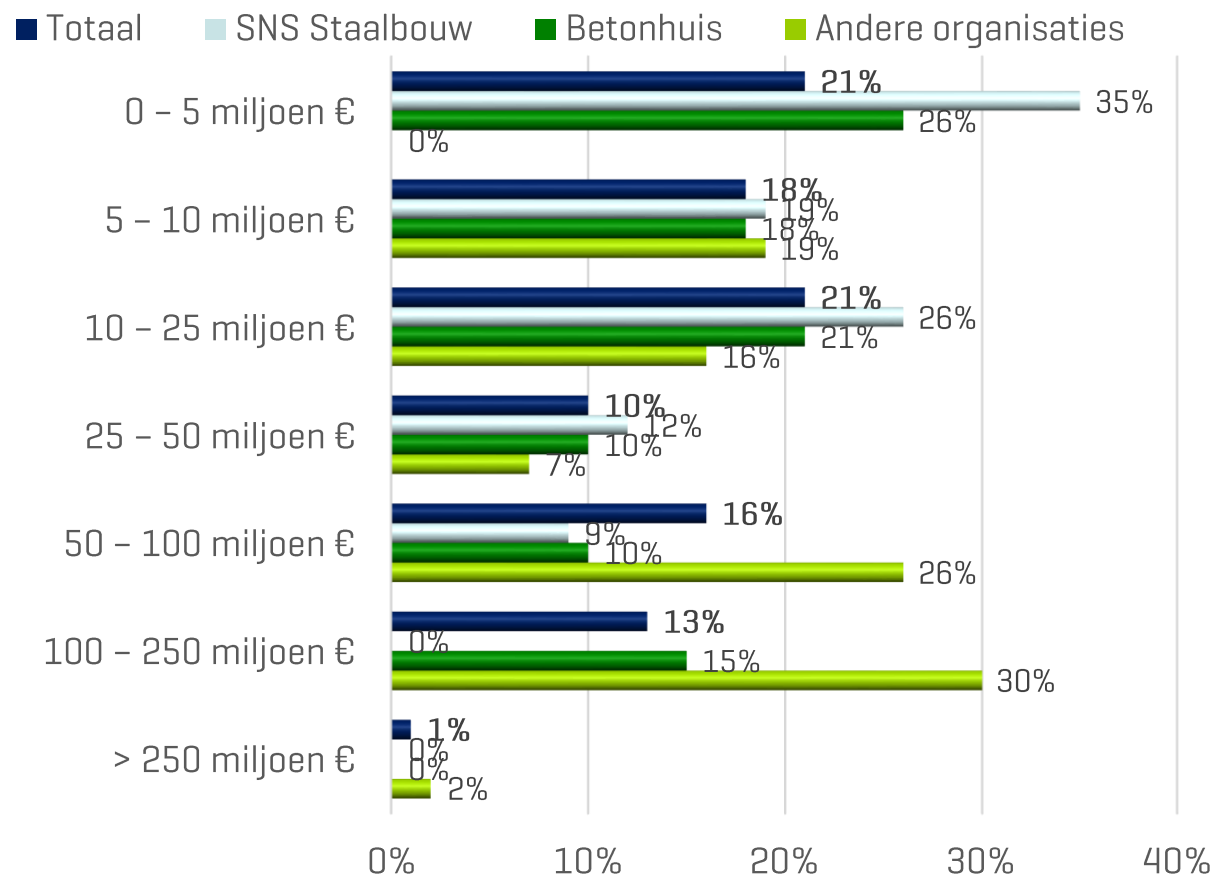
Respondenten

- Het aantal respondenten is 119; dit is circa 40% van het aantal uitgenodigde bedrijven, wat gezien de korte termijn een goede score is
 - 90% van de respondenten heeft de enquête volledig ingevuld
 - De enquête is ingevuld tussen 15 en 23 april 2020
- In de tabel hiernaast zijn de aantallen respondenten weergegeven per bij NVTB aangesloten brancheorganisatie
- Respondenten kunnen lid zijn van meerdere organisaties, waardoor de som meer is dan het gecorrigeerde totaal van 119
 - Er is vooral overlap bij Betonhuis en Cascade (3x) en tussen VNK en NCV (1x)
- Respondenten hadden de mogelijkheid om naast de hier genoemde brancheorganisaties, nog een eventueel lidmaatschap van een andere organisatie te vermelden, maar dat is verder niet meegenomen in dit onderzoek

Respondenten naar brancheorganisatie	Aantal resp.	Aantal leden	Respons-percentage
SNS Staalbouw	43	93	46%
Betonhuis	39	120	33%
Cascade	15	18	83%
KNB	10	17	59%
NII - NVPU	4	13 [waarvan 4 fabrikanten]	100% [van de fabrikanten]
ProBitumen	4	9 [5 NL]	80% [NL]
MWA Benelux	2	2	100%
NRK Bouw	2	11	18%
NBVG	2	4	50%
VNK	2	4	50%
NCV	1	1	100%
NII - Stybenex	0	7	-
NII - EPFA	0	2	-
Totaal [excl. overlap]	119	ca. 300	≈40%

Respondenten

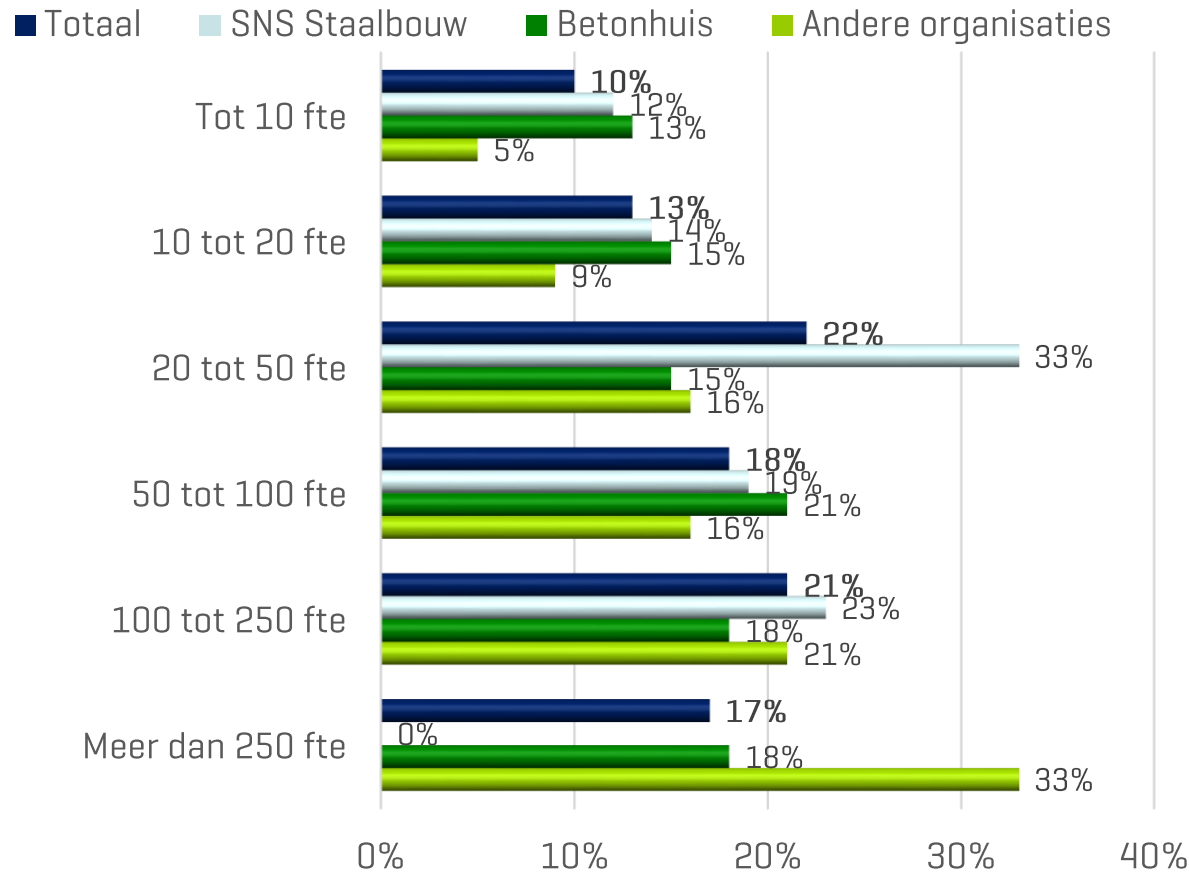
Respondenten verdeeld naar omzetklasse

- Als we ervan uitgaan dat de respondenten in een bepaalde categorie gemiddeld op het midden daarvan uitkomen en de respondenten in de hoogste categorie op 10% meer dan de ondergrens daarvan (voorzichtige aanname), dan lijkt aannemelijk dat in totaal minstens **ruim 6 miljard euro** aan omzet vertegenwoordigd is in de data, waarvan:
 - Respondenten vanuit Betonhuis:
ca. 1,7 miljard euro
 - Respondenten vanuit SNS Staalbouw:
ca. 0,8 miljard euro
 - Respondenten vanuit andere organisaties:
ca. 3,7 miljard euro

Respondenten

Respondenten verdeeld naar personeelsomvang

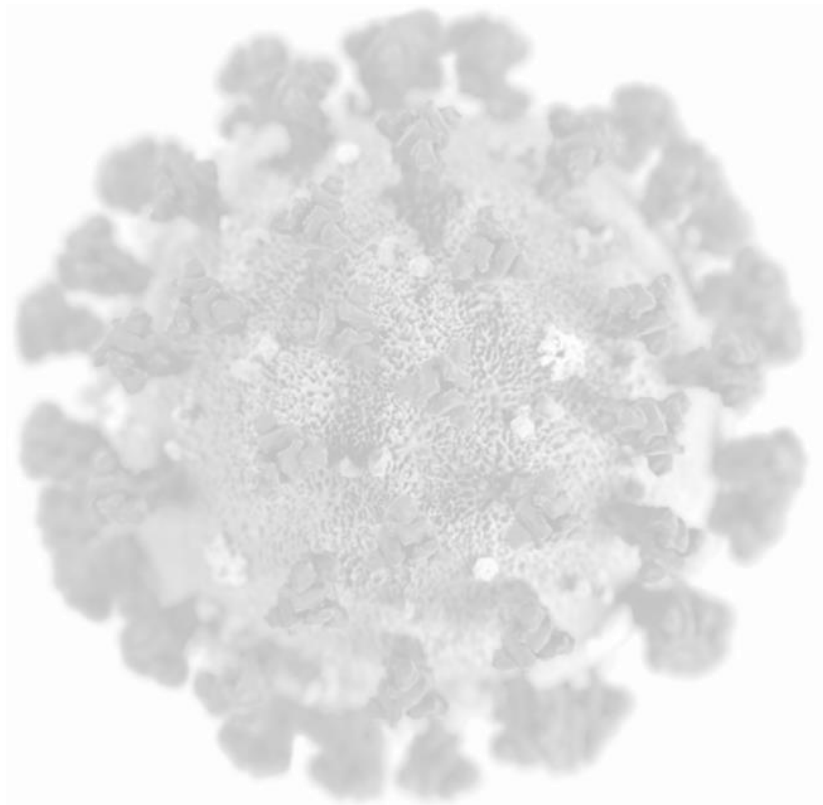

- Als we ervan uitgaan dat de respondenten in een bepaalde categorie gemiddeld op het midden daarvan uitkomen en de respondenten in de hoogste categorie op 10% meer dan de ondergrens daarvan (voorzichtige aanname), dan lijkt aannemelijk dat in totaal **meer dan 13 duizend fte** aan personeel is vertegenwoordigd in de respons, waarvan:
 - Respondenten vanuit Betonhuis: ca. 4 duizend fte
 - Respondenten vanuit SNS Staalbouw: ca. 3 duizend fte
 - Respondenten vanuit andere organisaties: ruim 6 duizend fte

buildsight b.v.

Resultaten

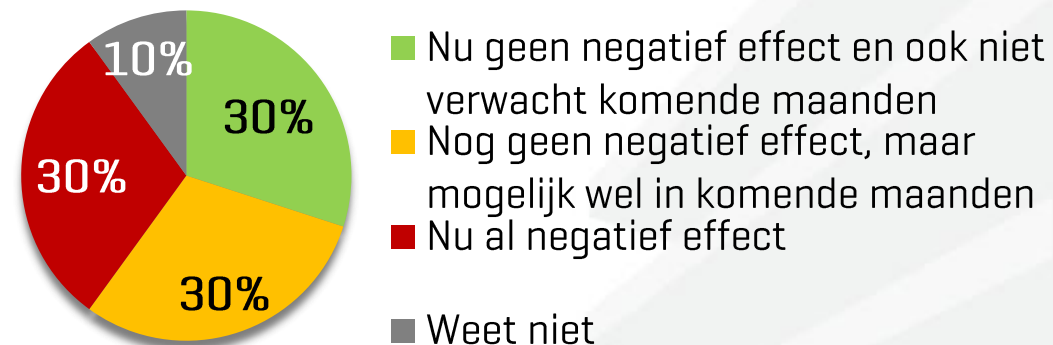

Resultaten

- Op basis van het responspercentage en de brede spreiding over verschillende brancheorganisaties, omzetklassen en categorieën qua personeelsomvang (vorige sheet) mag worden aangenomen dat de resultaten een representatief beeld geven
- Alle percentages betreffen het aandeel van respondenten dat het betreffende antwoord geeft binnen die groep van respondenten
- In de cirkeldiagrammen die effecten van de coronacrisis betreffen, staat de groene kleur voor het uitblijven van negatieve effecten, de oranje-gele kleur voor mogelijk negatieve effecten in de (nabije) toekomst en de rode kleur voor negatieve effecten die zich nu al voordoen

Alle respondenten

Resultaten

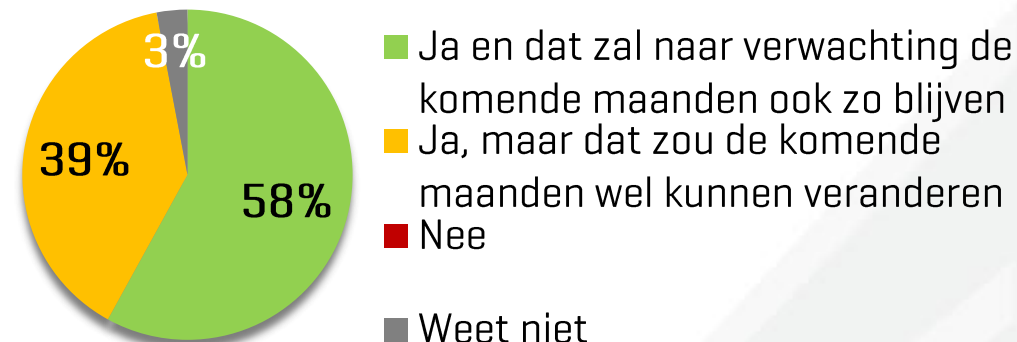
- De resultaten worden in deze rapportage voor alle respondenten gezamenlijk weergegeven en uitgesplitst naar drie groepen:
 - Leden van de bij het **Betonhuis** aangesloten brancheorganisaties
 - Leden van **SNS Staalbouw**
 - Leden van andere brancheorganisaties (KNB, NVPU, ProBitumen, MWA Benelux, NRK Bouw, NBVG, VNK en NCV gezamenlijk)
- Deze uitsplitsing is mogelijk doordat er relatief veel respondenten vanuit Betonhuis en SNS Staalbouw zijn (die organisaties hebben ook de meeste leden); voor de andere organisaties zijn er te weinig respondenten om die verder apart uit te kunnen splitsen
 - Bij kleinere aantallen zou dat bovendien ten koste van de anonimiteit kunnen gaan
- Hiermee wordt het ook beter mogelijk om te beoordelen of en hoe de relatief grote aandelen van Betonhuis en SNS Staalbouw het totaalbeeld eventueel vertekenen
- In het algemeen lijken de leden van SNS Staalbouw al wat eerder en/of sterker getroffen te worden door de effecten van de coronacrisis dan de leden van andere brancheorganisaties
- Respondenten die lid zijn van brancheorganisaties in verschillende categorieën worden in ieder van die categorieën meegeteld, maar in het totaal maar één keer
- Waar relevant is er bij significante verschillen tevens een uitsplitsing naar bedrijfsgrootte (omzetklasse en/of personeelsomvang) weergegeven

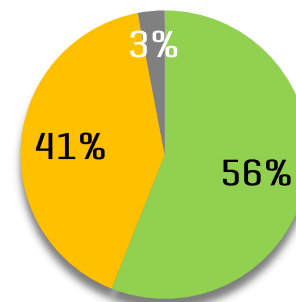
Zijn de grondstoffen voor uw productie afdoende beschikbaar?

- Er zijn (nog) geen respondenten die aangeven op dit moment al problemen te hebben met de beschikbaarheid van grondstoffen
- Een meerderheid van alle respondenten (bijna 60%) geeft aan ook voor de komende maanden geen problemen met de beschikbaarheid van grondstoffen te verwachten
 - Voor de leden van de bij het Betonhuis aangesloten organisaties komt het beeld overeen met dit totale beeld
 - De leden van SNS Staalbouw maken zich meer zorgen; een meerderheid (ca. 60%) geeft aan dat er in de komende maanden wel problemen zouden kunnen komen
 - De leden van andere organisaties zijn positiever; bijna 90% verwacht ook voor de komende maanden geen problemen met grondstoffen. Alleen enkele respondenten van KNB en NWA Benelux schatten hier in dat dit de komende maanden wellicht nog kan veranderen

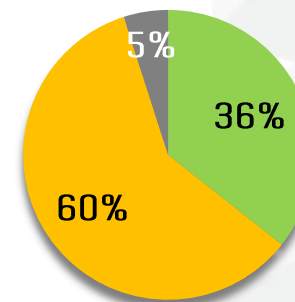
Alle respondenten

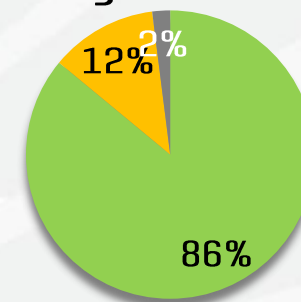
Leden
Betonhuis

Leden
SNS Staalbouw

Leden andere
organisaties

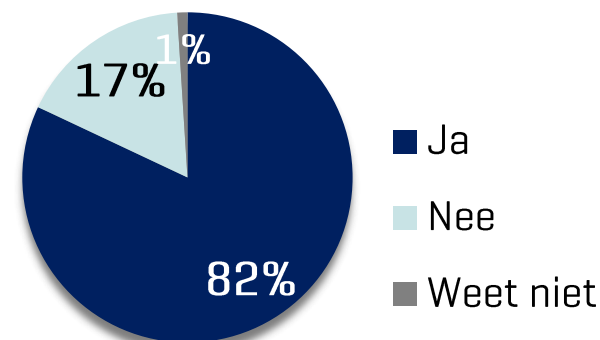

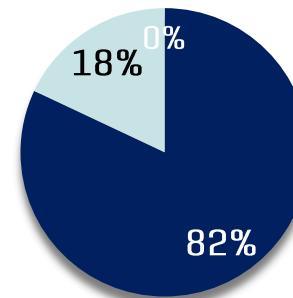
Is uw productieproces afhankelijk van de import van grondstoffen, halffabricaten of producten?

- Circa 80% van alle respondenten is afhankelijk van de import van grondstoffen, halffabricaten of producten

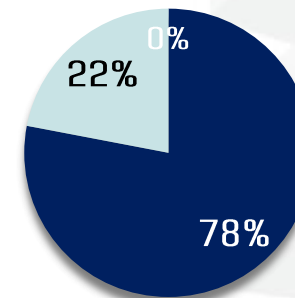
Alle respondenten

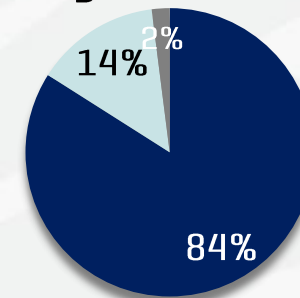
Leden
Betonhuis

Leden
SNS Staalbouw

Leden andere
organisaties

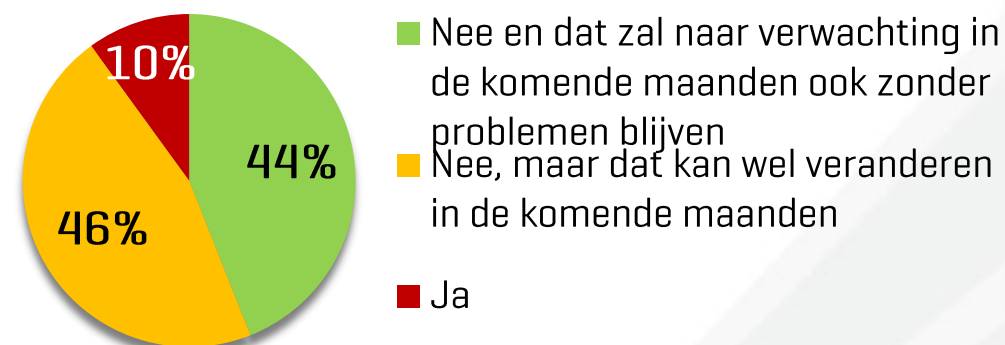

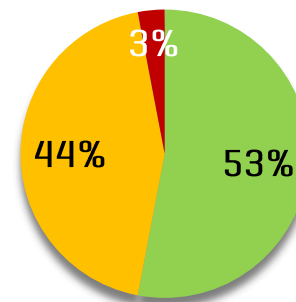
Ervaart uw bedrijf problemen met de import van grondstoffen, halffabricaten of producten als gevolg van de coronamaatregelen?

- Van de respondenten die afhankelijk zijn van import ervaart circa 10% al problemen met die import
- Van de overige 90% zonder problemen verwacht ongeveer de helft dat er ook de komende maanden geen problemen zullen ontstaan en de andere helft denkt dat er mogelijk wel problemen kunnen komen in de komende maanden
 - De leden van SNS Staalbouw maken zich wat meer zorgen; een relatief groot deel heeft nu al problemen (bijna een kwart) en nog eens ruim de helft voorziet mogelijk problemen in de komende maanden
 - De leden van Betonhuis en andere organisaties zijn iets positiever
 - Binnen de categorie andere organisaties hebben of verwachten vooral KNB-leden problemen met import van grondstoffen

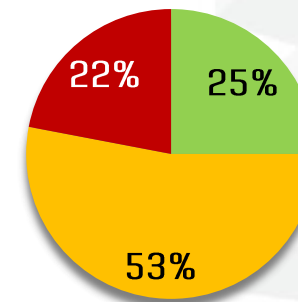
Alle respondenten

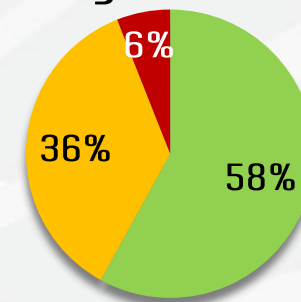
Leden
Betonhuis

Leden
SNS Staalbouw

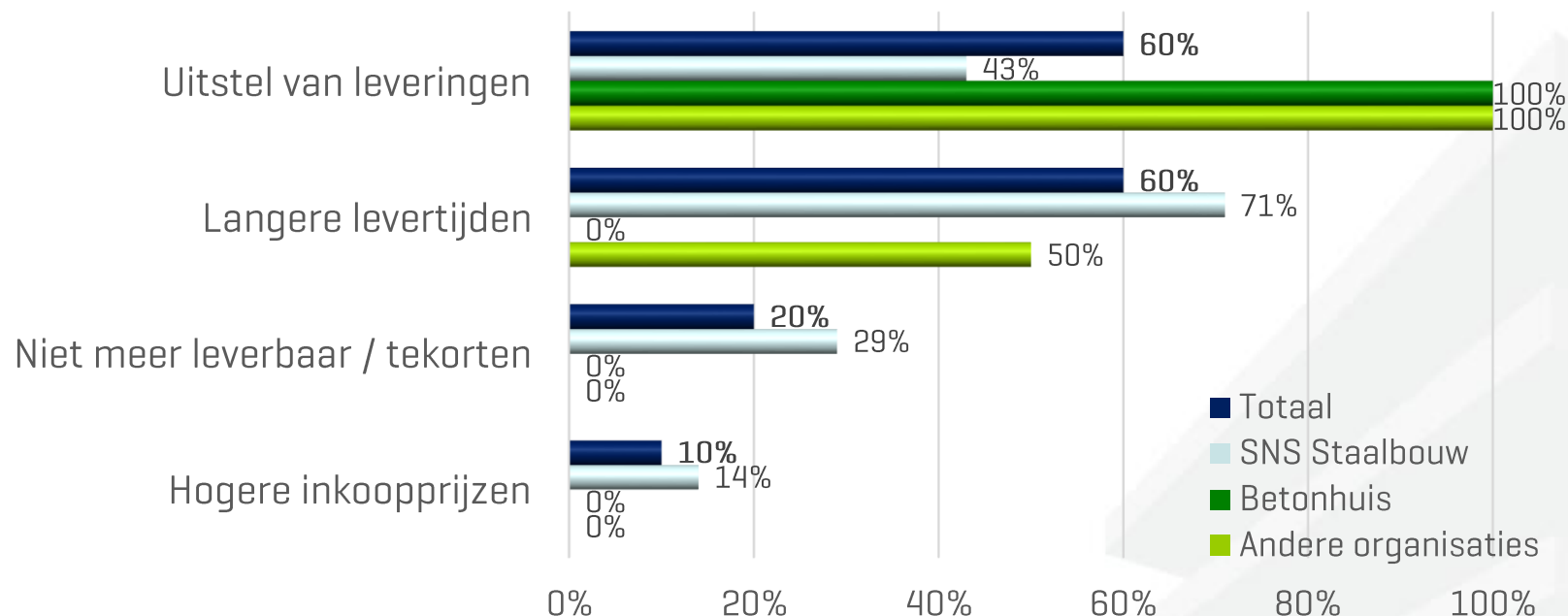
Leden andere
organisaties

Welke van onderstaande problemen ervaart uw bedrijf met de import van grondstoffen, halffabricaten of producten?

- Uitstel van leveringen en langere levertijden zijn de meest voorkomende problemen met de import

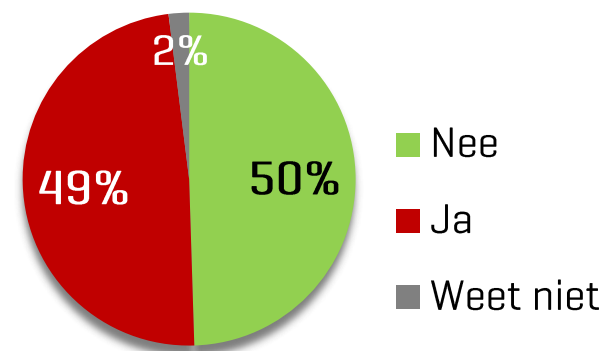
- Meerdere antwoorden mogelijk, waardoor totaal >100% kan zijn
- Let op: Het aantal respondenten is hier zeer beperkt (N = 10), omdat de meeste respondenten geen problemen met import ervaren

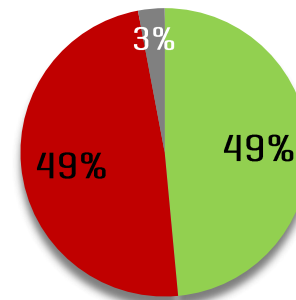
Is het ziekteverzuim van uw bedrijf op dit moment hoger dan in eerdere jaren?

- Bij ongeveer de helft van de bedrijven is het ziekteverzuim hoger dan in eerdere jaren

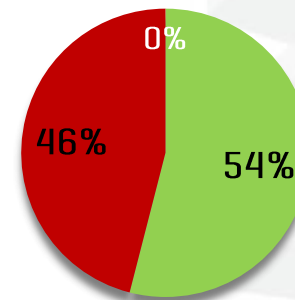
Alle respondenten

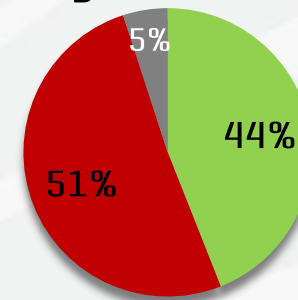
Leden
Betonhuis

Leden
SNS Staalbouw

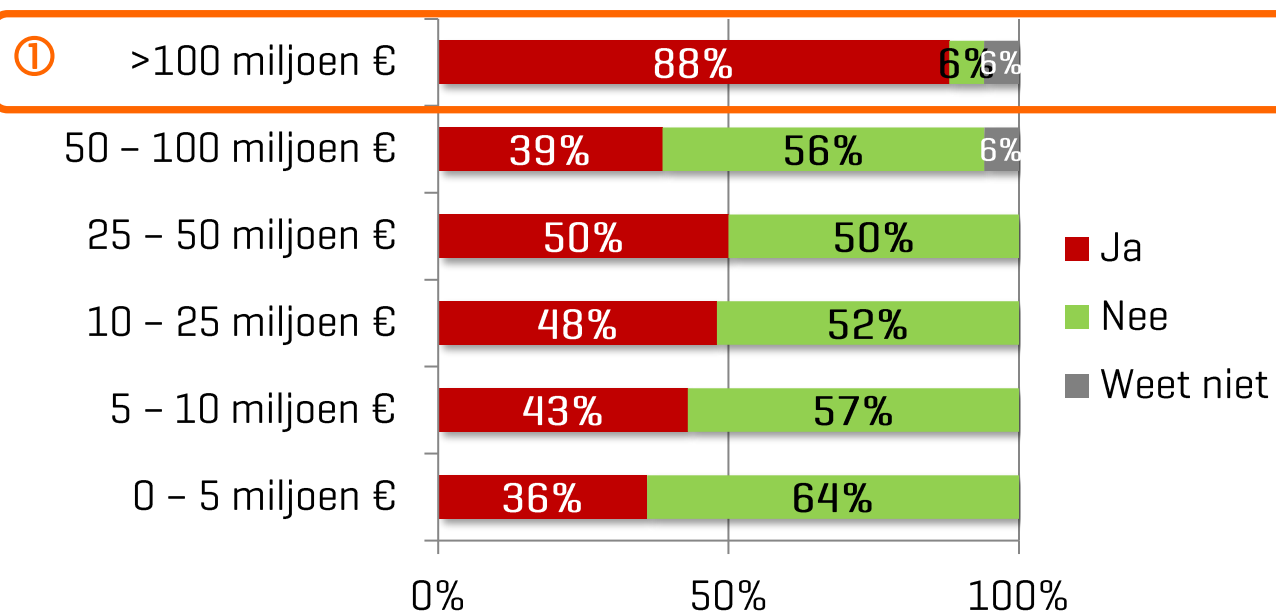
Leden andere
organisaties

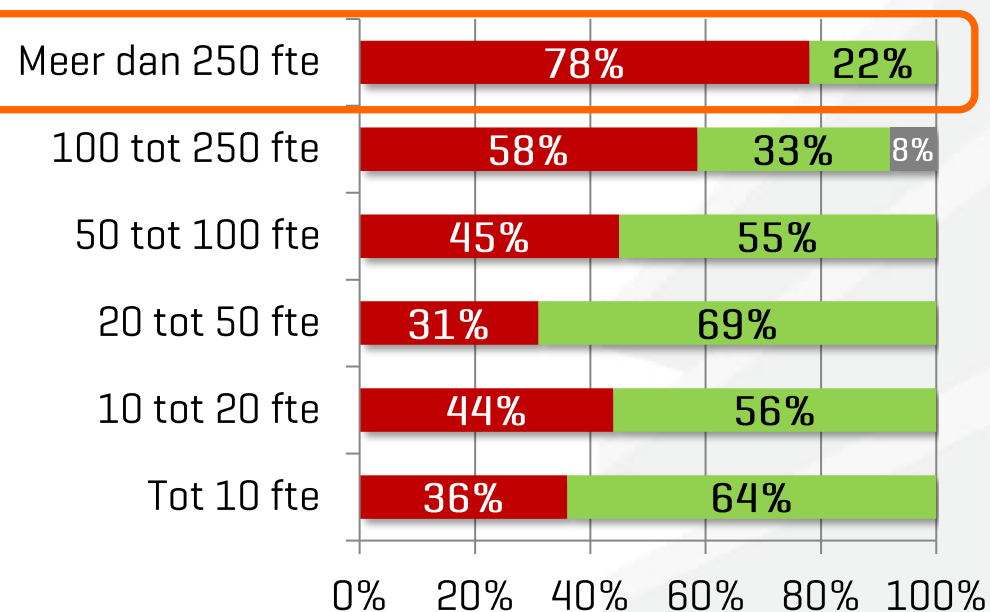
Is het ziekteverzuim van uw bedrijf op dit moment hoger dan in eerdere jaren? – Naar bedrijfsgrootte

- Bij de allergrootste bedrijven is het ziekteverzuim het hoogst ①
- Verder is het beeld redelijk vergelijkbaar voor alle omzet- en personeelsomvangsklassen

Naar omzetklasse

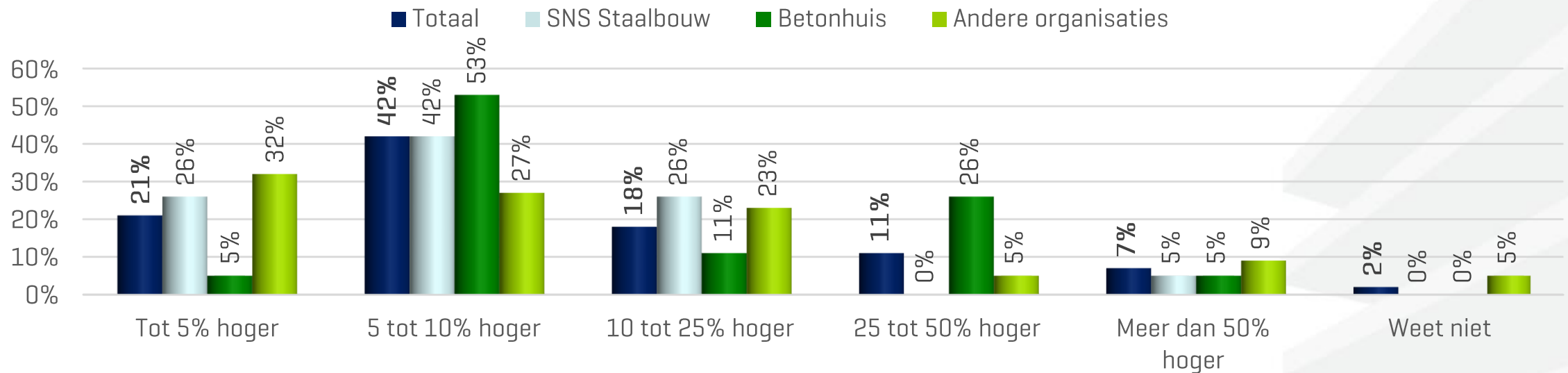
Naar personeelsomvang

Hoeveel is uw ziekteverzuim hoger op dit moment dan in eerdere jaren? (1/2)

- Bij bedrijven die een hoger ziekteverzuim ervaren, ligt het ziekteverzuim over het algemeen rond de 5-10% hoger
- Het beeld is redelijk vergelijkbaar voor alle branches

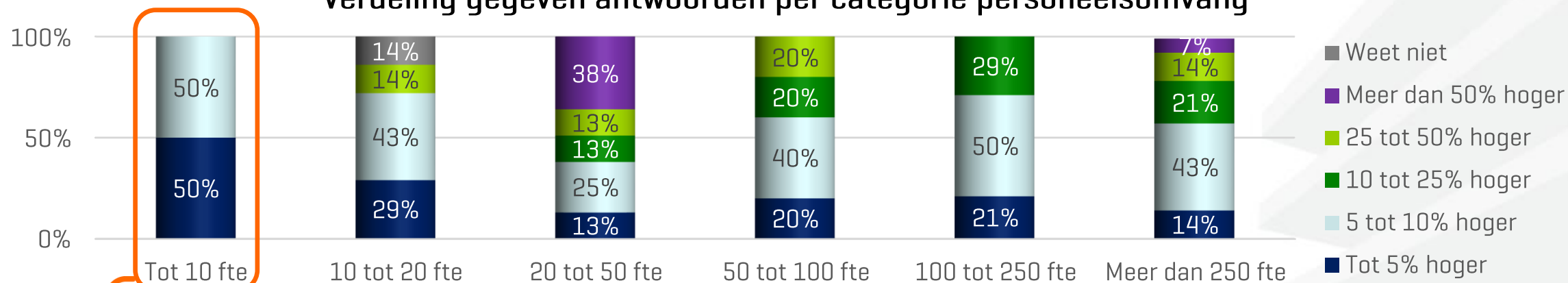
Hoeveel is het ziekteverzuim hoger?

Hoeveel is uw ziekteverzuim hoger op dit moment dan in eerdere jaren? (2/2)

- Als de toename van het verzuim naar bedrijfsgrootte (personeelsomvang) wordt bekeken, hebben kleine bedrijven (tot 10 fte) de kleinste toename van het ziekteverzuim (tot 10%), middelgrote bedrijven (20-50 fte) de grootste toename (tot zelfs meer dan 50% hoger in sommige gevallen) en de grootste bedrijven weer een wat kleinere toename
 - Een van respondenten (vanuit KNB) geeft in een latere opmerking aan dat hun ziekteverzuim heel hoog is [categorie 25-50% hoger], omdat ze mensen actief vragen thuis te blijven als ze een risicogroep zijn

Verdeling gegeven antwoorden per categorie personeelsomvang

Van alle bedrijven tot 10 fte die een hoger ziekteverzuim ervaren (100%), geeft 50% aan dat dit verzuim tot 5% hoger is en 50% dat dit 5 tot 10% hoger is

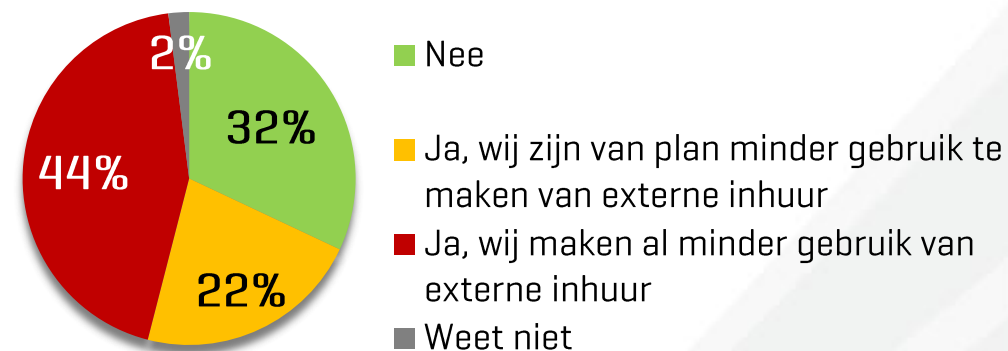

Maakt uw bedrijf minder gebruik van externe inhuur of is uw bedrijf dat van plan?

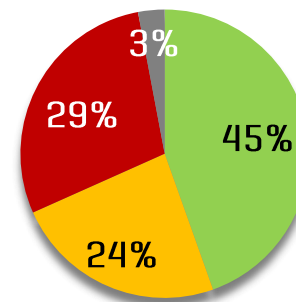
- Meer dan 40% van de respondenten maakt al minder gebruik van externe inhuur en nog eens ruim 20% is van plan daar minder gebruik van te maken
- Vooral leden van SNS Staalbouw maken al minder gebruik van externe inhuur

→ Minder externe inhuur lijkt een effect van de coronacrisis dat zich nu al sterk voordoet

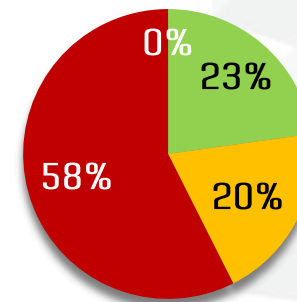
Alle respondenten

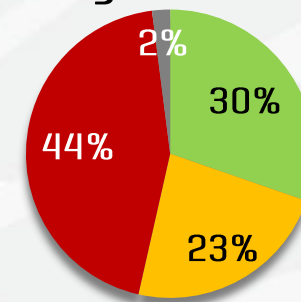
Leden
Betonhuis

Leden
SNS Staalbouw

Leden andere
organisaties

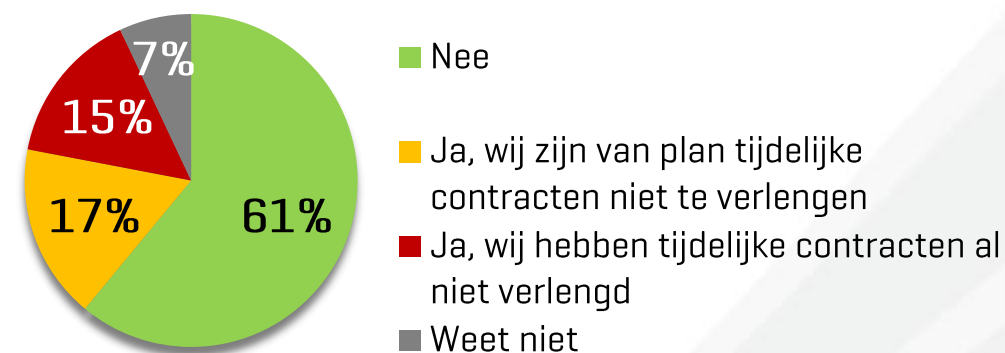

buildsight b.v.

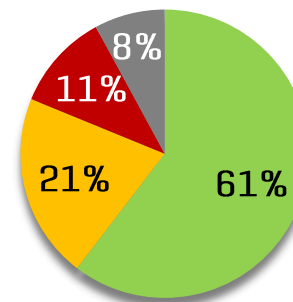
Heeft uw bedrijf tijdelijke contracten niet verlengd of is uw bedrijf van plan tijdelijke contracten niet te verlengen vanwege de coronacrisis?

- De meeste bedrijven (ca. 60%) hebben (nog) geen tijdelijke contracten niet verlengd en zijn ook niet van plan om dergelijke contracten niet te verlengen
- Ca. 10-20% van de bedrijven heeft tijdelijke contracten al niet verlengd vanwege de coronacrisis en 15-20% is dat nog van plan
- Dit geldt voor alle branches (beton, staalbouw en andere)

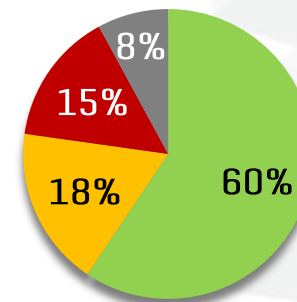
Alle respondenten

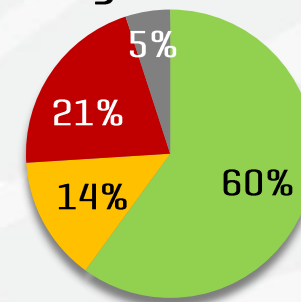
Leden
Betonhuis

Leden
SNS Staalbouw

Leden andere
organisaties

buildsight b.v.

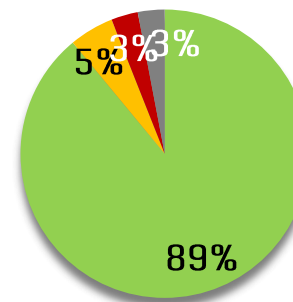
Heeft uw bedrijf deeltijd-WW aangevraagd of is uw bedrijf van plan dit te doen?

- Verreweg de meeste bedrijven (ca. 85-90%) hebben geen deeltijd-WW aangevraagd en zijn ook niet van plan dat te doen
- Waarschijnlijk heeft dit te maken met de invoering van de NOW-regeling (zie volgende sheet), die de deeltijd-WW heeft vervangen

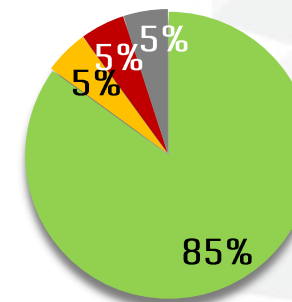
Alle respondenten

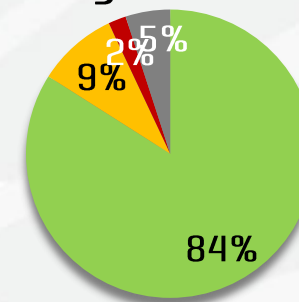
Leden
Betonhuis

Leden
SNS Staalbouw

Leden andere
organisaties

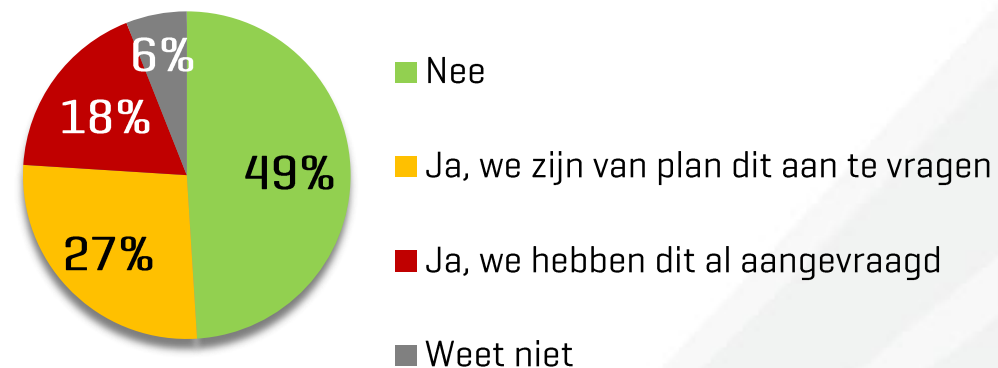

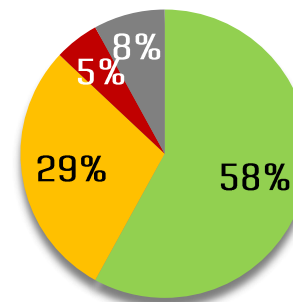
Heeft uw bedrijf de Noodmaatregel voor Overbrugging Werkbehoud [NOW] aangevraagd of is uw bedrijf van plan dit te doen?

- Van alle respondenten heeft ongeveer de helft de Noodmaatregel voor Overbrugging Werkbehoud [NOW] niet aangevraagd en is dat ook niet van plan
- Bijna 20% heeft de NOW al aangevraagd en bijna 30% is dat nog van plan
 - De leden SNS Staalbouw hebben al twee keer zo vaak de NOW aangevraagd (bijna 40%), waardoor nog maar een relatief klein deel (<15%) dit nog van plan is

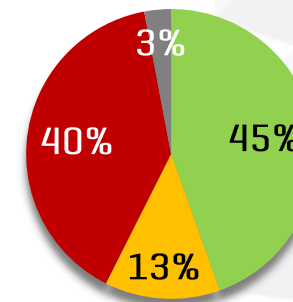
Alle respondenten

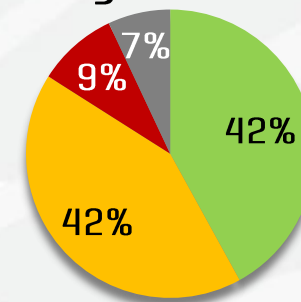
Leden
Betonhuis

Leden
SNS Staalbouw

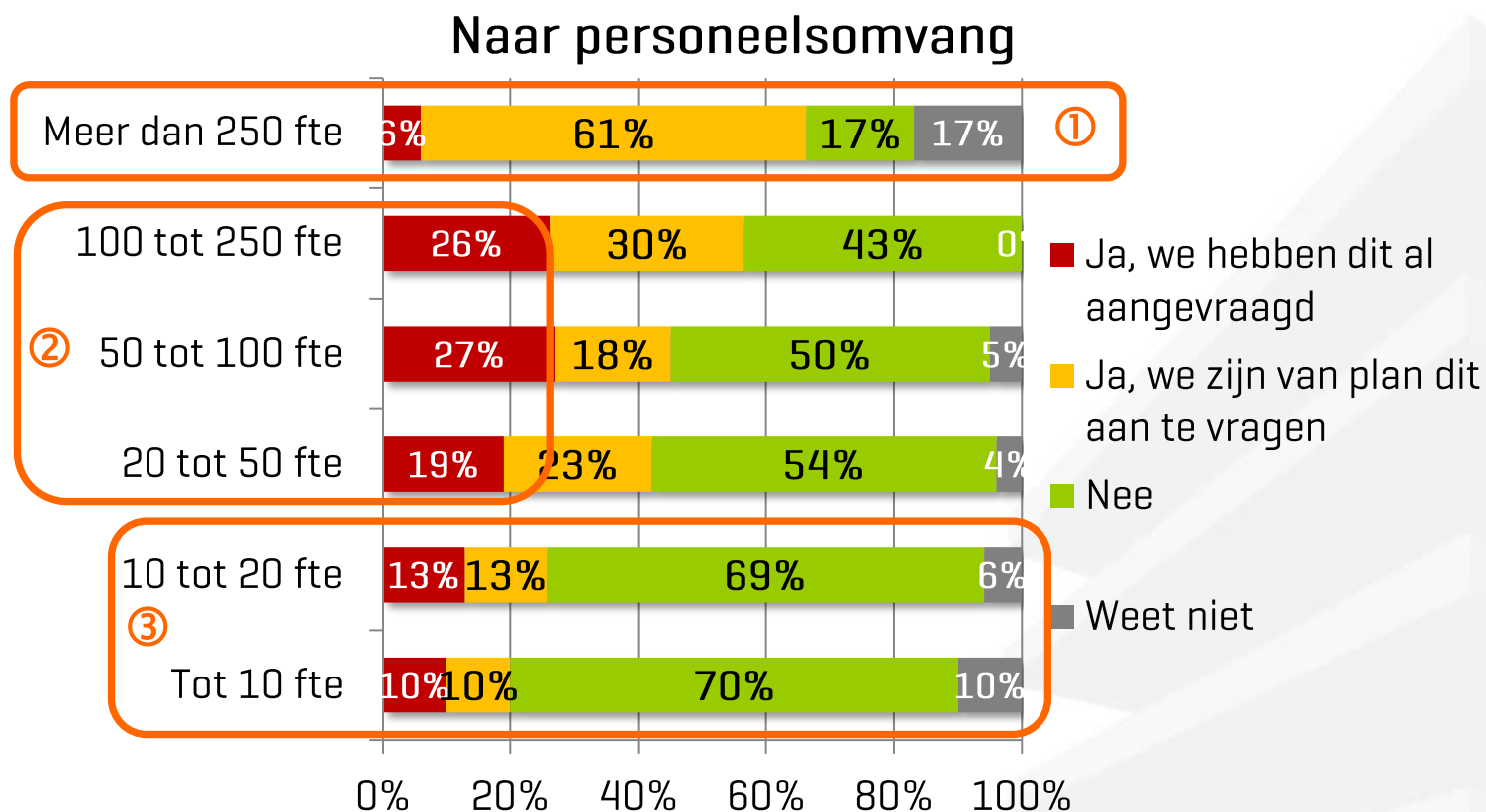

Leden andere
organisaties

Noodmaatregel voor Overbrugging Werkbehoud (NOW) aangevraagd of is uw bedrijf van plan dit te doen? – *Naar bedrijfsgrootte*

- De allergrootste bedrijven (>250 fte) zijn het vaakst nog van plan om de NOW-regeling aan te vragen (>60%) ①
- [Middel]grote bedrijven (20-250 fte) hebben de regeling het vaakste nu al aangevraagd (ca. 20-30% heeft die al aangevraagd) ②
- De kleinere bedrijven (tot 20 fte) zijn het vaakst niet van plan om de NOW-regeling aan te vragen (ca. 70% is dat [nog] niet van plan) ③

Heeft u suggesties of opmerkingen voor verbeteringen van de regelingen of andere zaken? (1/2)

15 respondenten geven hier een toelichting. Een groot aantal opmerkingen gaat specifiek in op de **NOW-regeling** (Betonhuis, SNS Staalbouw, KNB, NBVG, VNK en NCV), met name op het meer rekening houden met seizoensinvloeden en het laat-cyclische karakter van de bouw en omzet op concernniveau vs. werkmaatschappijen:

- *Seizoenspatronen beter meenemen, oftewel niet 3 maanden van 2020 vergelijken met een maandgemiddelde over 2019 waarin zwakke maanden als januari, juli, augustus en december dit gemiddelde 'drukken'.*
- *Er wordt nu compleet geen rekening gehouden met seizoensinvloeden voor de bouw. Q2 is de sterkste periode, dus vergelijking met 2019 gedeeld door 4 gaat niet op. De bouw en zeker de afbouw zal de echte klap pas later dit jaar krijgen omdat we laat-cyclisch zijn. We zullen dan ook maatwerk voor de bouw willen hebben, net zoals tuinders, cultuur, etc.*
- *Ik maak me zorgen om de korte termijn waarbij we geen gebruik kunnen maken van NOW vanwege seizoensinvloeden terwijl we mensen wel op de payroll houden.*
- *NOW houdt geen rekening met de seizoenspatronen, of productie-effecten.*
- *Vanwege laat-cyclische karakter bouw zal de omzetsdaling zich over een langere periode uitsmeren. NOW werkt daarom niet goed. Steunmaatregelen bouwvolume nu enorm van belang.*

Heeft u suggesties of opmerkingen voor verbeteringen van de regelingen of andere zaken? (2/2)

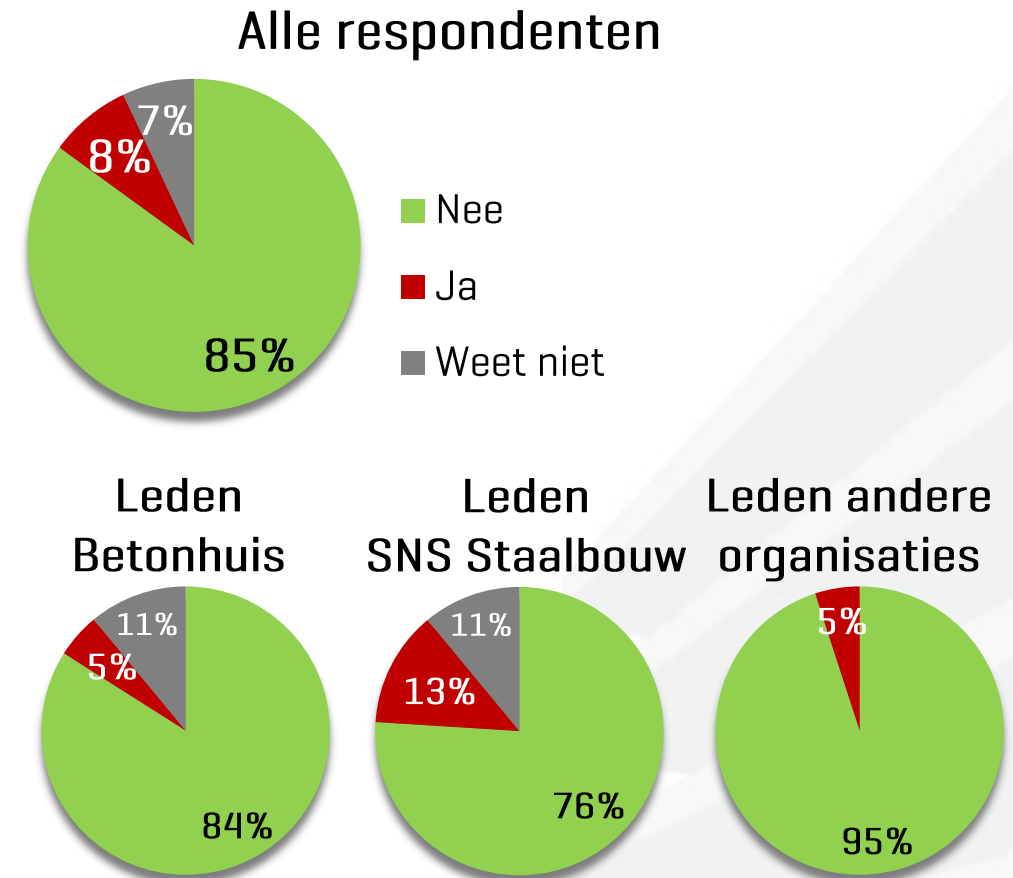
- *NOW zou niet aangevraagd moeten worden op beheerniveau van een multinational. Daarmee worden Business Units die wel moeite kennen deze periode beperkt als er op corporate niveau minder problemen zijn.*
- *Bij NOW wordt naar het concern gekeken betreffende de omzetsdaling. Daardoor komen wij waarschijnlijk niet hiervoor in aanmerking. We willen graag dat dit per werkmaatschappij bekeken wordt.*
- *Meer duidelijkheid over mogelijke verlenging van de regeling bij het later in het jaar dalen van de omzet.*
- *Steunprogramma's zouden meer geënt mogen zijn op seizoenspatronen.*

Andere opmerkingen over [extra] regelingen en maatregelen:

- *Voor het verbeteren van de kredietruimte van bedrijven bij opdrachten van de overheid, waar meestal een bankgarantie van 5% van de aanneemsom moet worden verstrekt, Den Haag zover zien te krijgen dat per direct de bankgaranties vervallen tot voorlopig 1 januari 2021.*
- *De cao-verhoging die eraan komt parkeren en voorlopig niet doorvoeren. En ook geen vakantiegeld uitkeren dit jaar. [respondent uit staalbouwsector]*
- *In de meeste landen om ons heen kan men veel sneller schakelen door mensen economisch werkloos te maken, ongeacht omzetsdaling [geldt in België bijvoorbeeld voor arbeiders en bedienden].*

Ervaart uw bedrijf problemen met financiering?

- Minder dan 10% van alle respondenten ervaart problemen met financiering
- Bij de leden van de bij het Betonhuis aangesloten organisaties ligt dit percentage wat lager (ca. 5%) en bij leden van SNS Staalbouw wat hoger (bijna 15%)

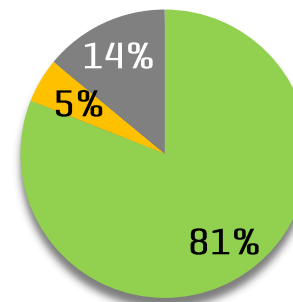
Maakt uw bedrijf gebruik van de Garantie Ondernemingsfinanciering (GO-)regeling of is uw bedrijf van plan daarvan gebruik te maken?

- Verreweg de meeste bedrijven (ca. 80-90%) maken geen gebruik van de Garantie Ondernemingsfinanciering (GO-)regeling en zijn ook niet van plan dat te doen
- Er zijn nog geen bedrijven die gebruik maken van de regeling; een klein deel (0-10%) is wel van plan om dat te doen

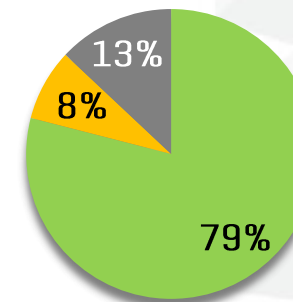
Alle respondenten

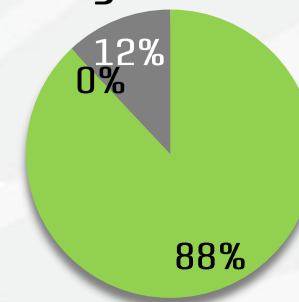
Leden
Betonhuis

Leden
SNS Staalbouw

Leden andere
organisaties

buildsight b.v.

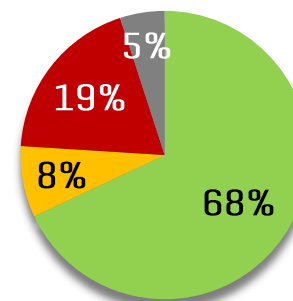
Maakt uw bedrijf gebruik van uitstelmogelijkheden voor aangiftes en belastingen bij de Belastingdienst of is uw bedrijf van plan daarvan gebruik te maken?

- Ruim de helft van de bedrijven maakt geen gebruik van uitstelmogelijkheden voor belastingaangiftes en is ook niet van plan dat te doen
- Ca. 20-30% maakt er al wel gebruik van en ruim 10% is van plan dat te gaan doen
- De leden van de bij het Betonhuis aangesloten organisaties maken wat minder gebruik van de uitstelmogelijkheden en de leden van SNS Staalbouw wat meer

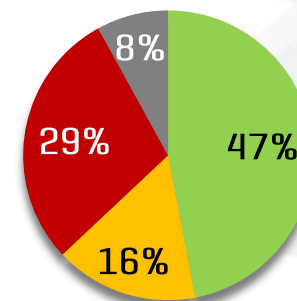
Alle respondenten

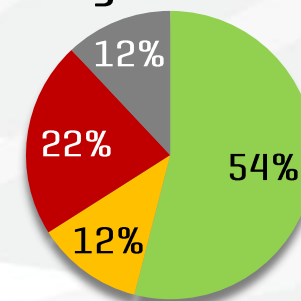
Leden
Betonhuis

Leden
SNS Staalbouw

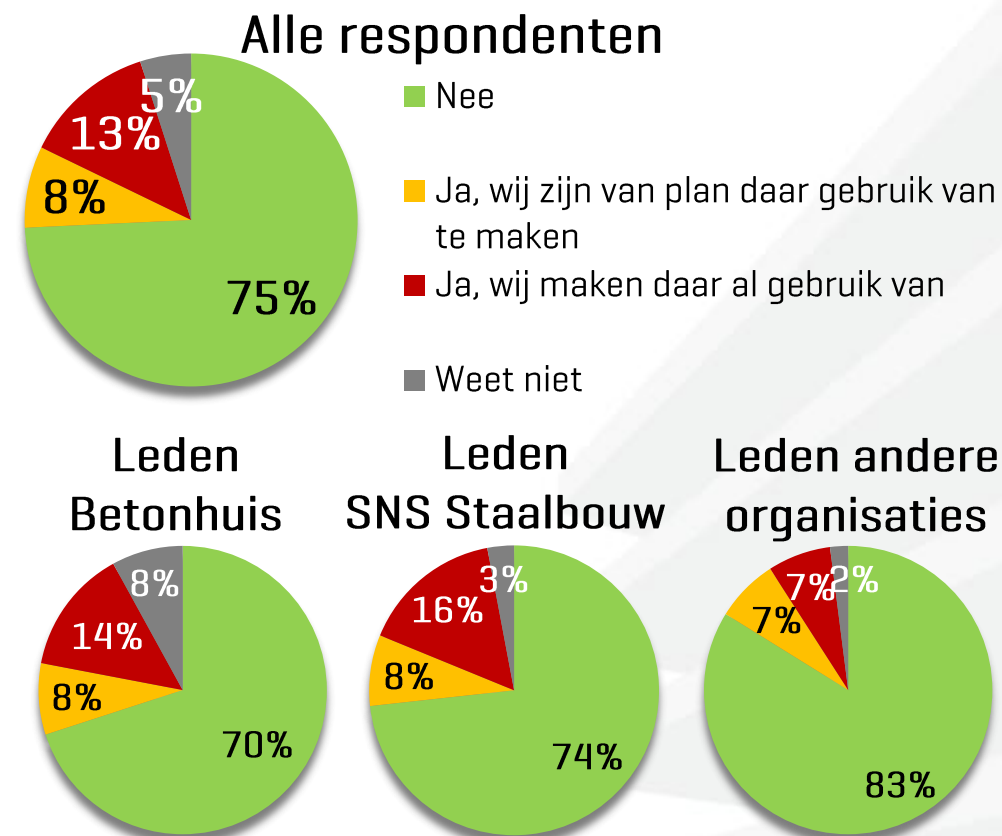
Leden andere
organisaties

Maakt uw bedrijf gebruik van uitstel van aflossingen en/of andere financieringsmaatregelen van banken of is uw bedrijf van plan daarvan gebruik te maken?

- Ongeveer driekwart van de bedrijven maakt geen gebruik van uitstel van aflossingen of andere financieringsmaatregelen van banken en is ook niet van plan dat te doen
- Bijna 15% van de leden bij Betonhuis en SNS Staalbouw heeft er al wel gebruik van gemaakt; bij de andere organisaties ligt dat percentage lager (ca. 7%)
- Voor alle branches geldt dat ongeveer 7-8% nog van plan is om er gebruik van te maken

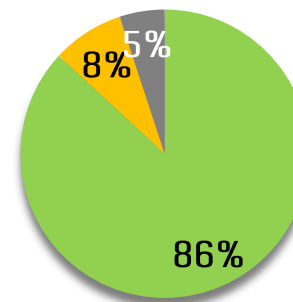
Maakt uw bedrijf gebruik van ruimere betalingstermijnen van leveranciers of is uw bedrijf van plan daarvan gebruik te maken?

- De meeste bedrijven (ca. 80%) maken geen gebruik van ruimere betalingstermijnen van leveranciers en zijn ook niet van plan daar gebruik van te maken
- Slechts een klein deel van de respondenten (<5%) heeft al wel van die mogelijkheden gebruik gemaakt
- Een wat groter deel is wel van plan om er gebruik van te maken; voor Betonhuis en SNS Staalbouw is dat circa 5-10% en voor leden van andere organisaties 15-20%
 - Daarbij gaat het om enkele respondenten uit een breed scala aan branches (Cascade, NVPU, ProBitumen, KNB, MWA Benelux, etc.), zonder dat er één brancheorganisatie echt uitspringt

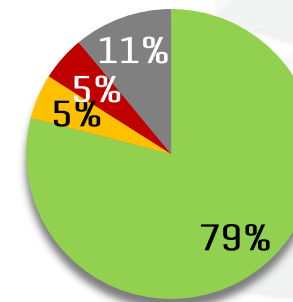
Alle respondenten

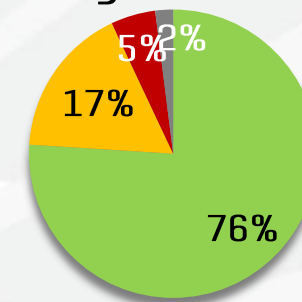
Leden
Betonhuis

Leden
SNS Staalbouw

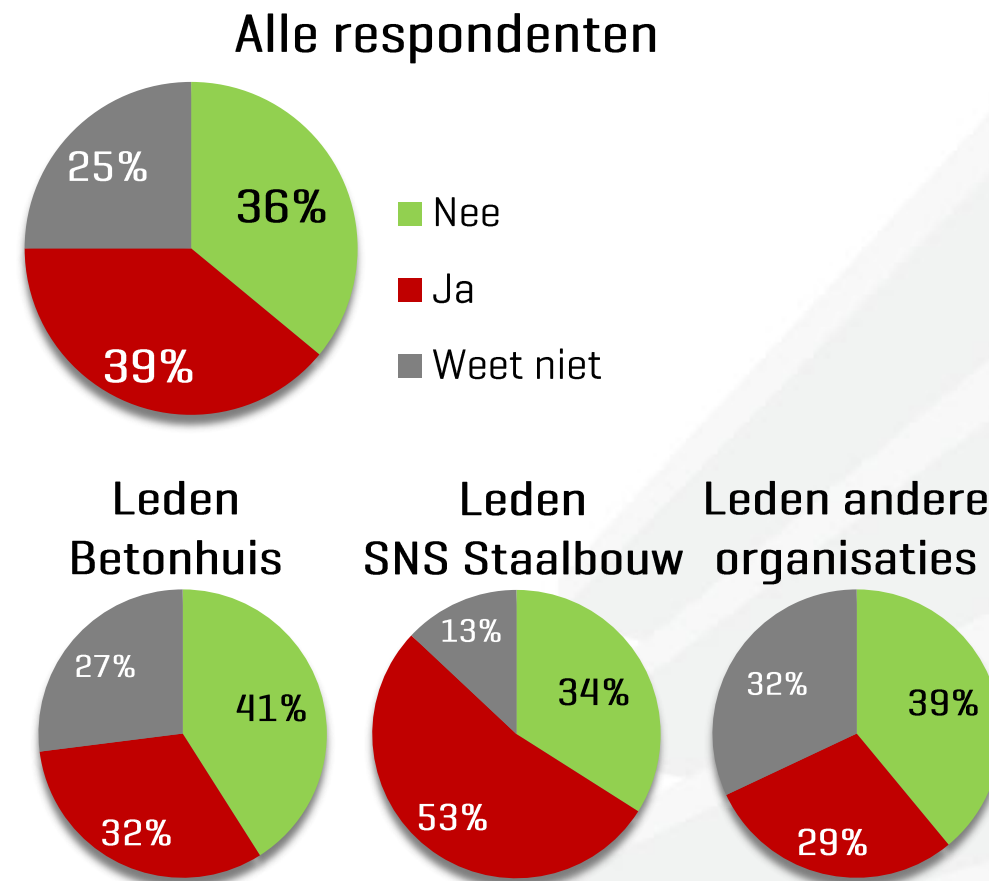

Leden andere
organisaties

Wordt het uitkeren van dividend uitgesteld?

- Ruim een derde van de bedrijven geeft aan dat het uitkeren van dividend niet wordt uitgesteld, terwijl een nog iets groter deel [bijna 40%] aangeeft dat dit wel het geval is
- Ruim de helft van de respondenten van SNS Staalbouw geeft aan dat het uitkeren van dividend wordt uitgesteld; bij de andere organisaties ligt dit aandeel lager (rond 30%)

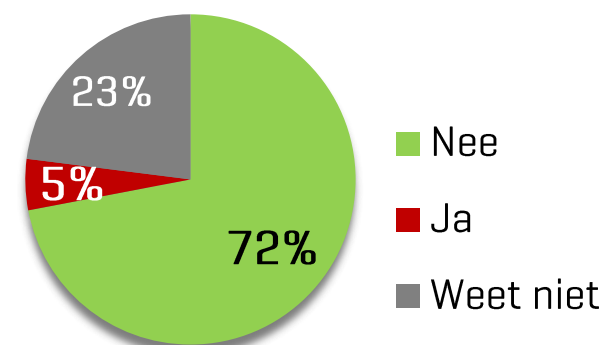

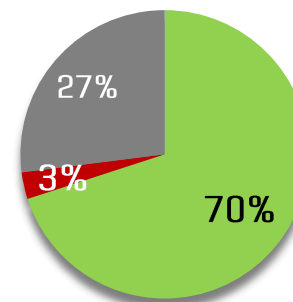
Heeft uw bedrijf nog behoefte aan meer bijzondere financieringsmogelijkheden vanwege de coronacrisis?

- Slechts een klein deel van de respondenten [ca. 5%] geeft aan nog behoefte te hebben aan meer bijzondere financieringsmogelijkheden
 - Bij SNS Staalbouw ligt dit aandeel wel iets hoger [ca. 8%]
- De meeste bedrijven hebben er geen behoefte aan [65-75%] of weten het nog niet [ca. 25%]
- Enkele respondenten die wel behoefte hebben aan extra financieringsmogelijkheden hebben dit nader toegelicht:
 - *Investerings in renovatie van daken en het investeren in zonnepanelen die daarop komen. De SDE-subsidie loopt 31-12-2020 af.* [lid SNS Staalbouw]
 - *Extra investeringskredieten met langere looptijd [dan huidige 7 jaar].* [lid KNB]

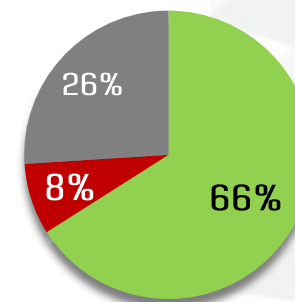
Alle respondenten

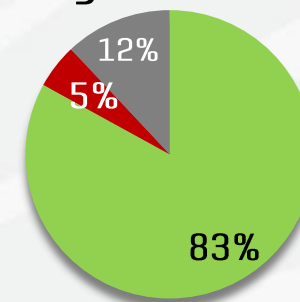
Leden
Betonhuis

Leden
SNS Staalbouw

Leden andere
organisaties

buildsight b.v.

Ervaart uw bedrijf een daling in de vraag naar uw producten als gevolg van de coronacrisis?

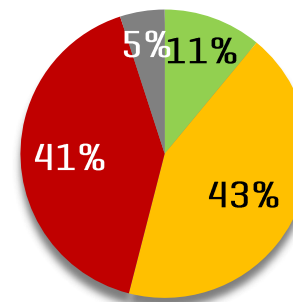
- Ongeveer de helft van de respondenten ervaart nu al een daling van de vraag als gevolg van de coronacrisis
- Nog eens ruim 40% ervaart die daling nu nog niet, maar verwacht die wel voor de komende maanden.

→ **Vergeleken met andere gevolgen en effecten van de coronacrisis lijkt een daling van de vraag nu veruit het duidelijkste effect**

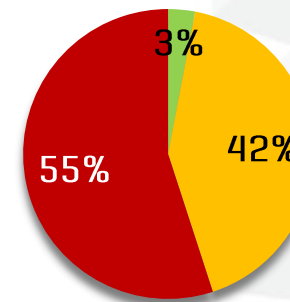
Alle respondenten

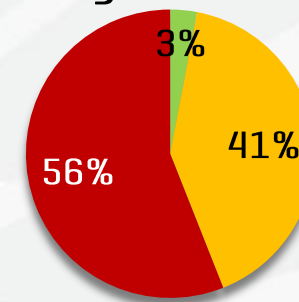
Leden
Betonhuis

Leden
SNS Staalbouw

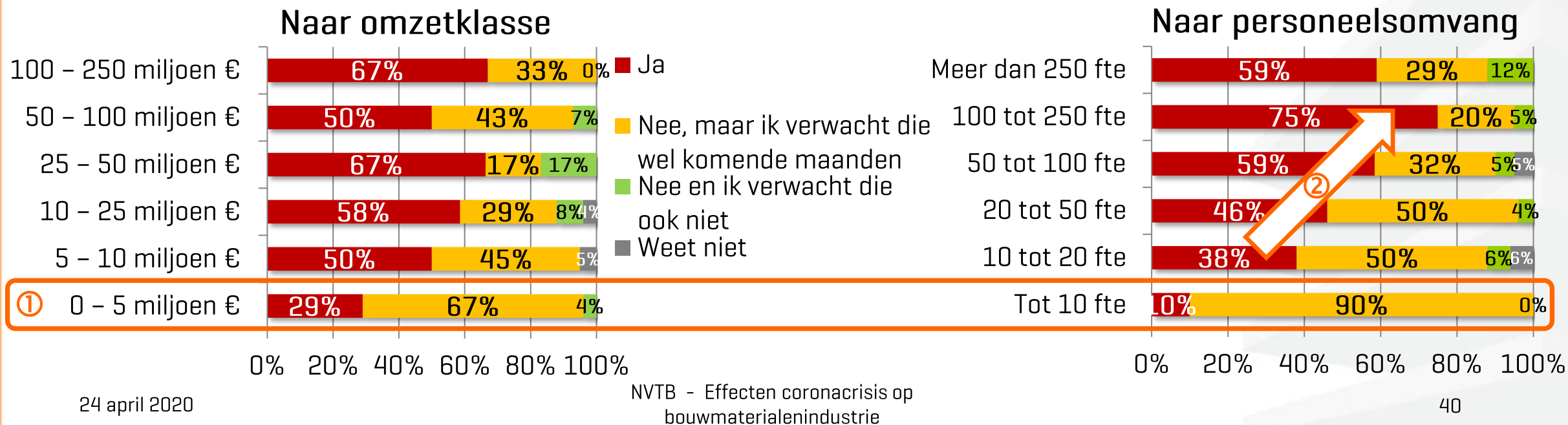

Leden andere
organisaties

Ervaart uw bedrijf een daling in de vraag naar uw producten als gevolg van de coronacrisis? – Naar bedrijfsgrootte

- De kleinste bedrijven (vooral tot 5 miljoen € omzet en tot 10 fte) ervaren nu nog het minste een daling, maar verwachten die nog wel het meest voor de komende maanden^①
- Tot aan 250 fte lijkt het aandeel dat nu al een daling ervaart geleidelijk toe te nemen al naar gelang de personeelsomvang groter wordt^②
- Bij de omzetklassen is er verder geen duidelijk patroon

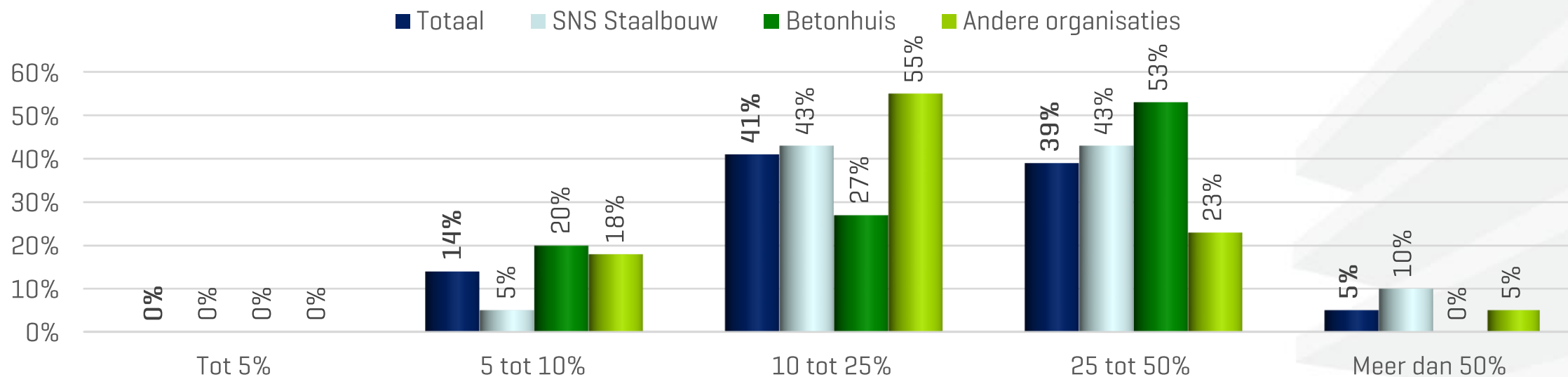

buildsight b.v.

Hoe sterk is de daling in de vraag naar uw producten als gevolg van de coronacrisis? (1/2)

- De daling in de vraag die bedrijven ervaren ligt over het algemeen tussen 10 en 50%, gemiddeld rond de 25%
- Bij Betonhuis-leden die een daling van de vraag ervaren, wordt het vaakst een grotere daling gemeld (ruim de helft geeft een daling van 25% tot 50% aan)

Hoe sterk is die daling?

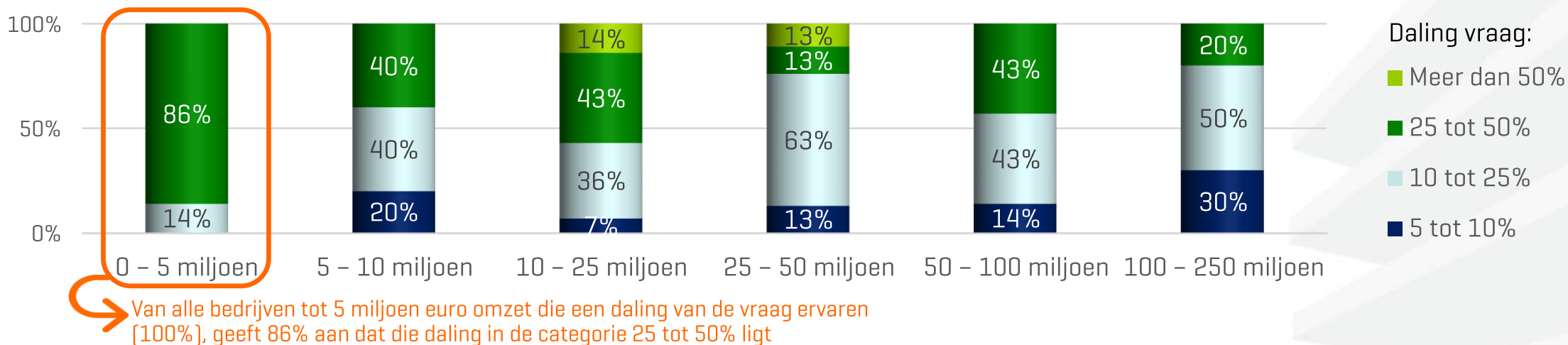

Hoe sterk is de daling in de vraag naar uw producten als gevolg van de coronacrisis? (2/2)

- Bij de lagere omzetklassen (tot 25 miljoen euro, maar vooral in de omzetklasse tot 5 miljoen euro) is de daling vaker groter
 - Als wordt gewogen naar omzet, zal de daling dus wat minder zijn dan wanneer alleen naar aantallen bedrijven wordt gekeken, omdat bedrijven met grotere omzetten vaak nog een kleinere daling hebben

Verdeling gegeven antwoorden per omzetklasse

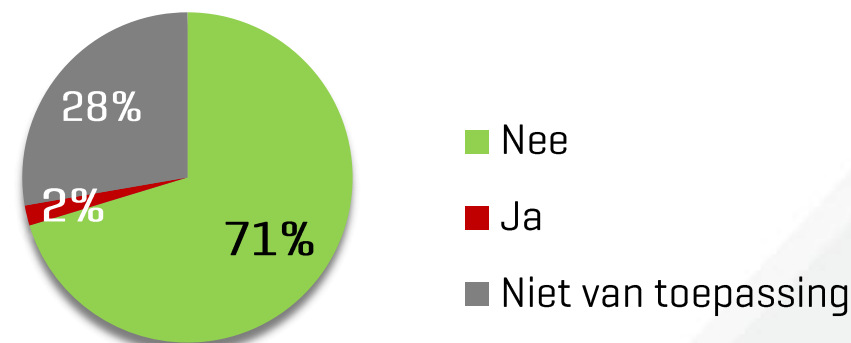

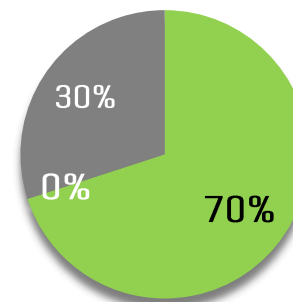
Krijgt uw bedrijf meer retourzendingen van uw producten als gevolg van de coronacrisis?

- Bedrijven ervaren (nog) nauwelijks meer retourzendingen als gevolg van de coronacrisis

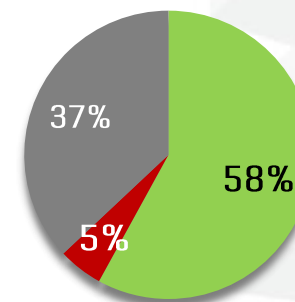
Alle respondenten

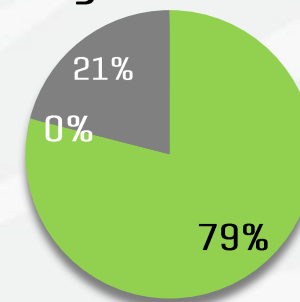
Leden
Betonhuis

Leden
SNS Staalbouw

Leden andere
organisaties

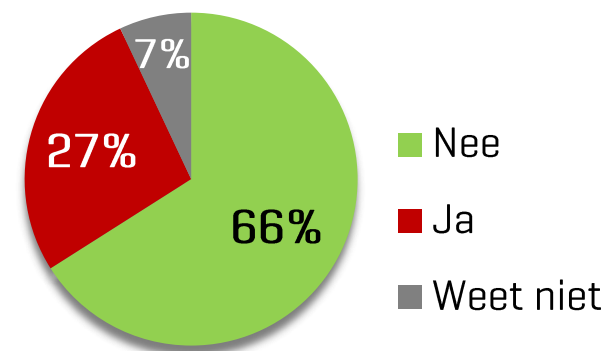

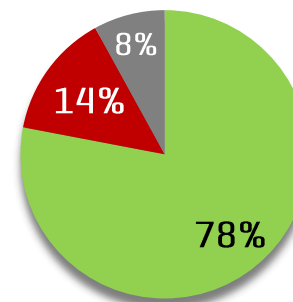
Ervaart uw bedrijf problemen met de export van uw producten of diensten als gevolg van de coronamaatregelen?

- Ongeveer een kwart van de bedrijven heeft problemen met export
- Voor leden van Betonhuis en SNS Staalbouw is dit 10-20%; andere organisaties hebben aanzienlijk vaker problemen met de export (>40%)
 - Dit betreft vooral leden van KNB en MWA Benelux
- Er is geen duidelijke relatie met bedrijfsgrootte [omzetklasse of personeelsomvang]; waarschijnlijk hangt dit meer samen met exportmogelijkheden voor de betreffende sectoren en productgroepen dan met de bedrijfsgrootte

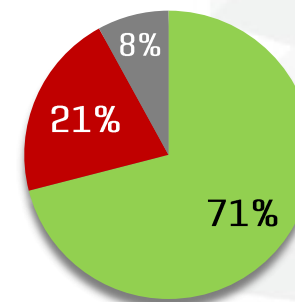
Alle respondenten

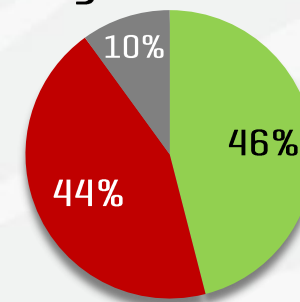
Leden Betonhuis

Leden SNS Staalbouw

Leden andere organisaties

Kunt u nader toelichten welke problemen uw bedrijf ervaart met de export van producten of diensten? (1/3)

Voor wat betreft de teruglopende export wordt vooral gewezen op de **afnemende vraag in omringende landen** (vooral België, Frankrijk, Duitsland en Verenigd Koninkrijk) evenals **problemen met internationaal werken en transport**:

- *Vraaguitval, langere transporttijden.*
- *Bouwactiviteiten in omringende landen zijn nagenoeg stil gevallen.*
- *Vraag sterk verminderd door maatregelen in de afnemende landen.*
- *De markten in België en Luxembourg zijn substantieel teruggelopen.*
- *Bouw VK en Frankrijk op slot. Andere landen op lager niveau.*
- *Export naar Engeland ligt zo goed als stil i.v.m. de maatregelen daar.*
- *Export daalt minimaal 30%.*
- *Buitenlandse afname is met meer dan 80% gereduceerd.*
- *Belgische en Engelse markt die [gedeeltelijk] stilliggen, dus daarmee veel minder export dan gebruikelijk.*
- *Afzet grondstoffen in België is probleem.*
- *Lagere vraag België, Duitsland en VK.*

Kunt u nader toelichten welke problemen uw bedrijf ervaart met de export van producten of diensten? [2/3]

- *Veel bouwbedrijven en/of infrapartijen liggen in het buitenland stil of draaien maar voor 50%, waardoor ze onze producten die al wel geproduceerd zijn niet kunnen of willen afnemen momenteel.*
- *Werken worden uitgesteld.*
- *De bouw in verschillende landen ligt stil. Transport en inklaring moeilijker vanuit Europa, vanwege beperkte activiteiten in havens / bij transportbedrijven.*
- *In verband met het stilleggen van veel bouwplaatsen in België en het vertrek van buitenlandse werknemers in Duitsland is de afzet aan deze landen verminderd.*
- *Bouwproductie in Frankrijk was volledig gestopt, begint na vier weken weer langzaam op te starten.*
- *Lock down België, Frankrijk en Oostenrijk beperkt afzet producten en diensten.*
- *Vrijwel geheel wegvallen van VK- en Franse markten. Sterk opgelopen wachttijden bij landsgrenzen, met name richting het oosten van Europa.*
- *Wegvallende exportmarkten vanwege corona.*

Kunt u nader toelichten welke problemen uw bedrijf ervaart met de export van producten of diensten? [3/3]

- Bij SNS Staalbouw aangesloten bedrijven hebben er last van dat ze vaak **geen werkzaamheden meer kunnen uitvoeren in omringende landen:**
 - *Internationale service-monteurs kunnen niet weg voor onderhoud. Internationale commissioning engineers kunnen geen machines neerzetten en bepaalde onderdelen voor machines hebben langere levertijden.*
 - *We mogen niet monteren op sommige plaatsen in het buitenland.*
 - *Mensen kunnen niet reizen t.b.v. montage in het buitenland.*
 - *Het werken in de landen om ons heen wordt steeds moeilijker in verband met hotels en restaurants die dicht zitten. Ook klanten die vanwege corona de bouw uitstellen.*
 - *Export-werken die lopen zijn bij ons on hold gezet en nieuwe projecten die we moesten gaan afronden zijn uitgesteld.*
 - *Montage in Duitsland hebben we zelf ingetrokken.*
- Ook in de isolatiebranche geeft een bedrijf aan last te hebben van het niet meer naar het buitenland kunnen reizen:
 - *In landen als Frankrijk en België mogen vertegenwoordigers niet meer op pad.*

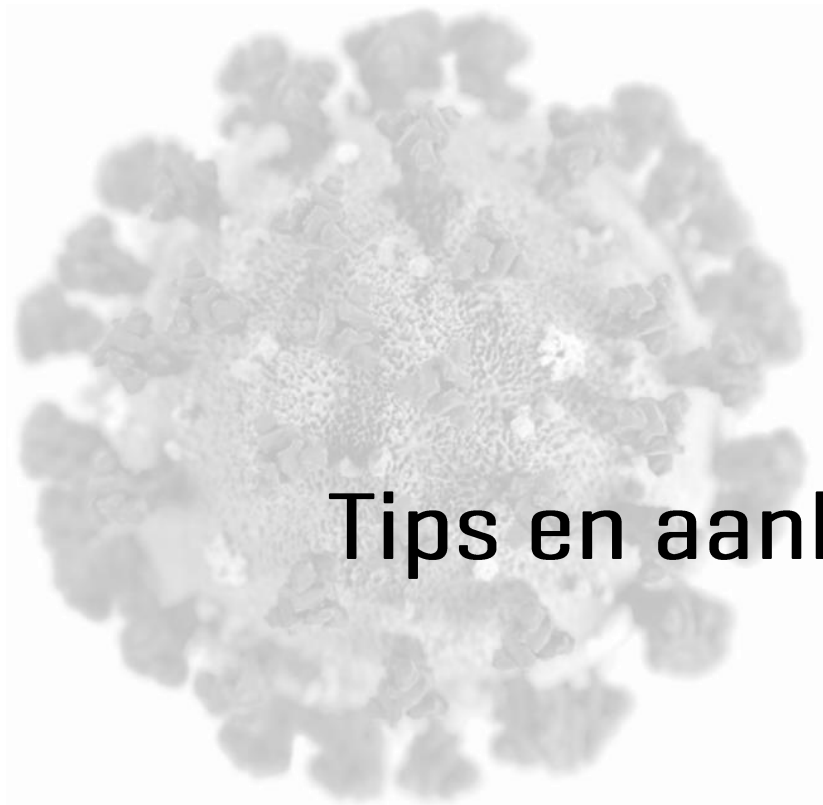
Bij welk onderwerp zouden brancheorganisaties in de bouwmaterialenindustrie de hoogste prioriteit moeten leggen in hun lobby met betrekking tot de coronamaatregelen?

- **Vraagstimulering** binnen Nederland wordt door 40-50% van alle respondenten als eerste lobby-prioriteit genoemd, gevolgd door **overheidsregelingen en -maatregelen** om de economische gevolgen van de coronacrisis op te vangen [ca. 30%].
- De antwoorden onder “Anders” hebben vaak ook betrekking op vraagstimulering (met name vergunningverlening) of benadrukken een combinatie van vraagstimulering (voor de langere termijn) en overheidsregelingen en -maatregelen (voor de kortere termijn)

buildsight b.v.

Bijlage:

Tips en aanbevelingen van respondenten

Bijlage: Tips en aanbevelingen voor de lobby van brancheorganisaties in de bouwmaterialenindustrie

25 respondenten beantwoordden deze vraag, soms met meerdere tips/aanbevelingen. De meeste tips en aanbevelingen, vanuit vrijwel alle brancheorganisaties, gaan over **vraagstimulering** (projecten stimuleren, versnellen en naar voren halen, vergunningverlening op peil houden, etc.):

- *Overheid moet zorgen dat bouw- en infraprojecten doorlopen; "pijplijn gevuld houden".*
- *Vervangingsvraagstuk bruggen (staal en beton) versneld laten behandelen door Rijkswaterstaat. Hierdoor kan de Nederlandse staalbouw een impuls krijgen voor de komende 10 jaar. Het uitstel van deze vervanging zorgt momenteel voor een dal en in de toekomst voor een piek. In overleg met de staalbouwers en betonbouwers (praktische insteek met deskundige bouwers i.p.v. juristen en procesbewakers die risicomijdend uitstelgedrag vertonen). Vraag en aanbod afstemmen in deze tijd kan veel werk genereren. Daarnaast is er momentum. Nederland kan snel en praktisch werken. Laten we dit samen aanpakken.*
- *Lobby voor spoedprojecten. Projecten vroegtijdig op de markt brengen. Motor draaiende houden. Hiervoor heeft RWS een taskforce ingericht. Er vindt overleg plaats met Bouwend Nederland, Techniek NL, Vereniging Waterbouwers, NLI ingenieurs.*
- *Het ligt in de verwachting dat het afgeven van bouwvergunningen vertraagt. Op een of andere manier zou na corona een inhaalslag plaats moeten vinden.*

- *Het meest belangrijk is dat de overheid opdrachtgevers zekerheid biedt voor hun investeringen. Hierdoor kan de opdrachtenstroom op gang blijven. Het grootste risico voor de bouw is vraaguitval binnen 6 maanden en verder.*
- *Versoepeling van vergunningen om bouwprojecten op korte termijn te stimuleren mede i.v.m. bereidheid van investeerders.*
- *Ga z.s.m. aan de slag met verlenen van vergunningen, geef bouwgronden vrij.*
- *Hoofddoel vormt de nieuwbouwketen [= gronduitgifte + vergunningverlening + bouwen]. Hier bestaat namelijk een grote, intrinsieke en aangetoonde bestaande én toekomstige vraag voor. Concrete suggesties:*
 - *Voor nieuwbouw met een éénmalige stikstofimpact (nl. alleen tijdens de bouw zelf) tijdelijk extra ruimte maken; economie (en daarmee stikstofuitstoot) zal gemiddeld over de komende 1 à 2 jaar met een aantal procentpunten dalen.*
 - *De bouw van nieuwe (sociale) huurwoningen verkeert al jaren op een (té) laag peil. De overheid kan als stimuleringsmaatregel voor een periode van ca. 3 jaar (een deel van) de verhuurdersheffing van ca. € 1,7 miljard opschorten, omdat deze heffing meermaals als dé reden van de woningcorporaties wordt opgeworpen om niet of onvoldoende te kunnen bouwen.*
- *Gemeentes moeten vergunningverlening versnellen i.p.v. vertragen zodat projecten doorgang kunnen vinden. Stimuleringsmaatregelen om onzekerheid bij kopers van woningen te minimaliseren.*
- *Nationaal plan voor sociale woningbouw en vervangende nieuwbouw.*
- *Stimulering sociale woningbouw. Middel kan opheffing verhuurdersheffing zijn. Verder garantstelling commerciële bouw bij laag verkocht percentage project (bijv. bij 50% verkocht staat overheid garant voor overige deel).*

- *Focus op vraagstimulering, inclusief oplossen stikstof- & PFAS-problematiek voor de bouw, en op overheidsmaatregelen om economische gevolgen crisis op te vangen [invoeren van economische werkloosheidswetgeving].*
- *Het meest belangrijk is dat de overheid opdrachtgevers zekerheid biedt voor hun investeringen. Hierdoor kan de opdrachtenstroom op gang blijven. Het grootste risico voor de bouw is vraaguitval binnen zes maanden en verder.*
- *Komende decennia moeten veel kunstwerken (bruggen, sluizen, stuwen e.d.) worden gerenoveerd, gerestaureerd of vervangen. Door Rijkswaterstaat wordt dit al jaren aangegeven, het lijkt er echter op dat ze moeite hebben dit werk op de markt te brengen. Het kabinet-Rutte heeft in de 2008-crisis nagelaten om bijvoorbeeld de huizenbouw te stimuleren. Brancheorganisaties moeten Den Haag eens goed wakker schudden en waar kan de helpende hand bieden, waardoor we de economie in beweging houden.*
- *Liever investeren door overheid in projecten en werk. Op korte termijn is de NOW-regeling prima, maar langere-termijn-investeringen in werkgelegenheid zijn minstens zo belangrijk.*
- *Bouwen, bouwen, bouwen! Laat de overheid vergunningen blijven afgeven en niet tegenwerken... Geld nu is leuk, maar toekomstig aan de slag blijven belangrijker!*

Naast of samen met vraagstimulering wordt de **stikstof- en PFAS-problematiek** ook meermaals genoemd [Betonhuis en NRK Bouw]:

- *Druk verhogen om PAS- en PFAS-problematiek op te lossen, omdat dit ook na corona de bouw nog steeds zal belemmeren.*
- *Vergeet PFAS en stikstof niet. Dit probleem is nog lang niet opgelost.*
- *De overheid moet de stikstofproblematiek loskoppelen van de bouw en dit probleem nu oplossen voor de bouw. De bouw is nauwelijks verantwoordelijk voor stikstofuitstoot-problematiek en wordt onnodig extra getroffen door verkeerd overheidsbeleid op dit punt. Idem voor PFAS.*

Andere onderwerpen die aan de orde komen zijn **optimistisch blijven, prijsstelling**, [brancheoverstijgende] **samenwerking en internationale concurrentie** [Betonhuis, SNS Staalbouw, KNB, NBVG]:

- *Laten we elkaar niet in een crisis praten en laten we ervoor zorgen dat de rentes laag blijven, zodat er snel weer een positieve stimulans en daardoor vertrouwen in de economie komt.*
- *Blijf positief met zijn allen en dat we geen dumprijzen gaan hanteren, al zal dat wel moeilijk worden want de markt bepaalt dadelijk de prijs.*
- *Onze concurrenten in Italië en Spanje hebben in de vorige crisis grote subsidies gekregen om te investeren in goedkopere productie. Wij hebben hier enorm last van gekregen, zeker omdat het vestigingsklimaat in Nederland slechter wordt [CO₂, arbeidsregelingen, afschaffing innovatiebox, uitstel reeds afgesproken belastingverlaging]. Hoe behouden we een level playing field?*
- *Nederlandse producenten stimuleren en import beperken.*

buildsight b.v.

Buildsight b.v.

Sint Jansstraat 3-5

5211 DL 's-Hertogenbosch

t: +31(0)73 20 60 130

e: info@buildsight.nl

w: www.buildsight.nl

Volg ons op Twitter: @Buildsight

Volg ons op Instagram: @Buildsight_bv